

RAPORT

„Badanie używania alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych, a także skali zaburzeń behawioralnych wśród uczniów szkół zlokalizowanych w Kołobrzegu”

Stworzony przez:

OMR Grupa Badawcza Sławomir Kozieł

Stworzony dla:

Urząd Miasta Kołobrzeg

Grudzień 2016

Spis treści

Metodologia badania	3
Badanie realizowane przez Urząd Miasta Kołobrzeg w 2009 roku.....	7
Metryczka przebadanych uczniów	9
Sposób spędzania wolnego czasu przez uczniów	12
Palenie papierosów wśród uczniów	18
Picie alkoholu wśród uczniów.....	21
Branie narkotyków wśród uczniów	35
Ocena różnych zachowań przez uczniów	44
Postrzeganie substancji psychoaktywnych przez dorosłych	47
Podsumowanie	47

Metodologia badania

Badanie zostało zrealizowane na zlecenie Prezydenta Miasta Kołobrzeg od 1 października 2016 roku do 1 grudnia 2016 roku. Zbieranie danych w terenie zostało przeprowadzone w miesiącach od października do końca listopada 2016 roku. Ponadto w listopadzie przeprowadzono badanie z rodzicami oraz nauczycielami, ze względu na ich dostępność w tym terminie wynikającą z organizowanych zebrań w szkołach.

Badaniem objęci zostali uczniowie kołobrzeskich szkół. Próba została obliczona w oparciu o reprezentatywny udział poszczególnych typów szkół w Kołobrzegu. Założono realizację ankiet wśród 785 uczniów, jednakże w toku realizacji, pozyskane zostały opinie łącznie od 856 uczniów klas szóstych szkoły podstawowej oraz uczniów gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych. Pozyskane dane, pomimo ich większej liczebności, zostały włączone do badania, ze względu na specyfikę metody ankiet audytoryjnych. Zróżnicowanie liczebności klas, które jest znaczne pomiędzy różnymi typami szkół nie daje możliwości dokładnej realizacji próby, zgodne z pierwotnymi założeniami. Przyjmując również, iż wiele ankiet nie zostało w pełni wypełnionych można założyć, iż większa liczba pozyskanych danych gwarantuje wyższą ich rzetelność.

Zaplanowana próba została wyliczona w odniesieniu do liczebności uczniów szkół podstawowych (360 uczniów), liczebności uczniów szkół gimnazjalnych (1309), liczebności uczniów szkół ponadgimnazjalnych (1300).

W toku realizacji badania, określona została dokładna liczba szkół, które podzielono na poszczególne typy jednostek. W poniższej tabeli zaprezentowany został podział próby ze względu na liczebność szkół.

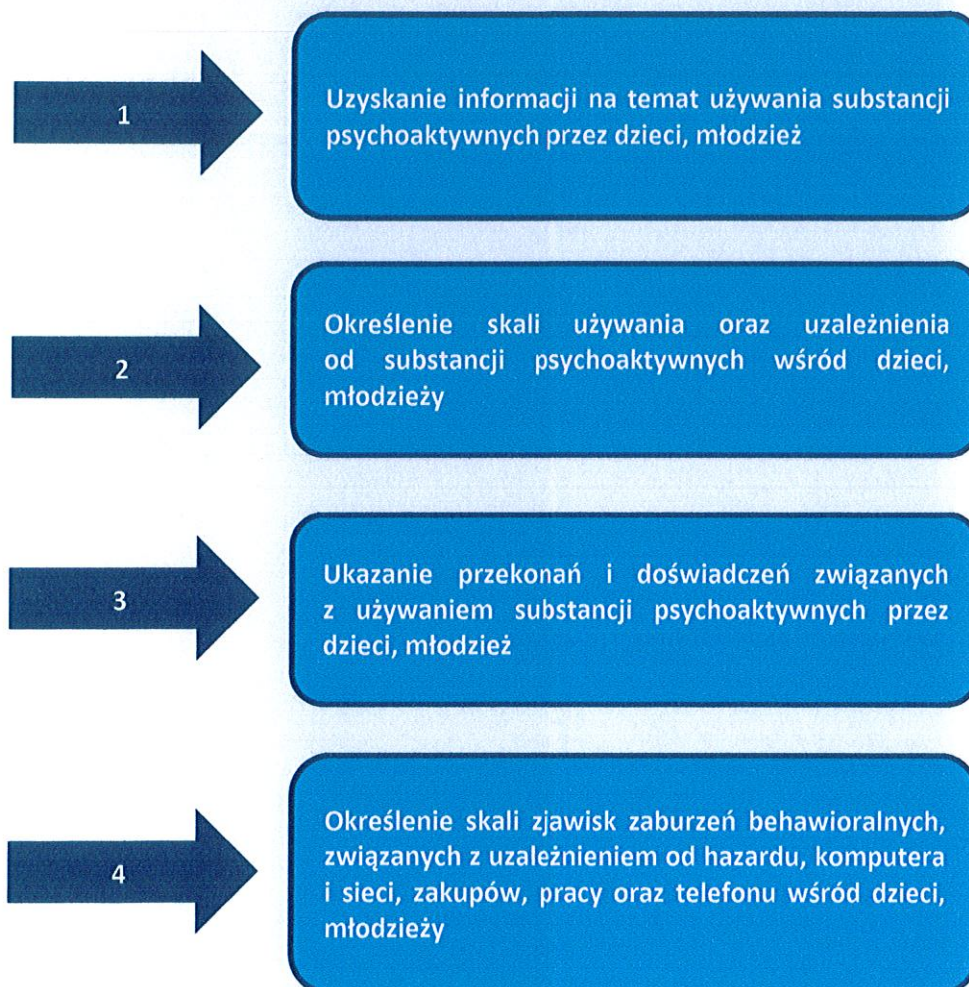
Tabela 1 Struktura próby szkół

Nazwa szkoły	Liczebność	Próba zakładana
N= 856		N = 785
Szkoła Podstawowa nr 3 im. Marynarzy Polskich	44	18
Szkoła Podstawowa nr 4 im. I Armii Wojska Polskiego	18	22
Szkoła Podstawowa nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi im. Jana Pawła II	17	13
Szkoła Podstawowa nr 6 im. Janusza Korczaka	23	22
Szkoła Podstawowa nr 8 im. Konstantego Maciejewicza	75	20
Gimnazjum nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi im. Bolesława Chrobrego	138	138
Gimnazjum nr 2 w Zespole Szkół nr 2 im. Józefa Wybickiego	57	59
Gimnazjum nr 3 im Zjednoczonej Europy	116	128
Gimnazjum nr 4 przy Zespole Szkół w Podczelu	30	21
I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika	48	74
Zespół Szkół nr 1 im. Henryka Sienkiewicza	69	74
Zespół Szkół nr 2 im. Bolesława III Krzywoustego	88	74
Zespół Szkół Ekonomiczno – Hotelarskich im. Emilii Gierczak	74	74
Zespół Szkół Morskich im. Polskich Rybaków i Marynarzy	59	48

W toku diagnozy postawiony został następujący cel główny: zdiagnozowanie używania substancji psychoaktywnych i uzależnień od nich oraz skali zjawiska zaburzeń behawioralnych (m.in. dotyczących uzależnienia od hazardu, komputera i sieci, zakupów, pracy, telefonu) wśród dzieci, młodzieży uczęszczających do szkół w Kołobrzegu.

Określono cztery cele szczegółowe, które odnoszą się do uzyskania informacji na temat używania substancji psychoaktywnych przez młode osoby. Ponadto ważnym aspektem było ukazanie przekonań związanych z alkoholem oraz narkotykami oraz rozważenie możliwości uzależnienia osób od Internetu, telefonu i zakupów. Dokładne cele badania zostały przedstawione poniżej.

Tabela 2 Cele szczegółowe badania

Metodologia diagnozy oparta była również na pytaniach badawczych, które były dosyć ogólne, jednakże w trakcie tworzenia kwestionariuszy ankietowych pozwoliły na stworzenie około 30 pytań zawierających ponad 100 zmiennych. Umożliwiło to kompleksowe zdiagnozowanie tematu, który zostanie zaprezentowany w niniejszym raporcie.

Określono następujące pytania badawcze:

- Jak często dzieci i młodzież używają substancji psychoaktywnych?
- Co sądzą dzieci i młodzież o używaniu substancji psychoaktywnych?

- Jak dzieci i młodzież oceniają sytuacje związane z używaniem substancji psychoaktywnych?
- W jakim stopniu dzieci i młodzież są uzależnione od substancji psychoaktywnych?
- Jakie doświadczenia posiadają dzieci i młodzież w odniesieniu do używania substancji psychoaktywnych?
- W jakim stopniu dzieci i młodzież przejawiają zaburzenia behawioralne?
- Co dorośli sądzą o używaniu substancji psychoaktywnych?
- Czy dorośli dostrzegają używanie substancji psychoaktywnych przez dzieci?

Ważną kwestią, poruszoną w trakcie realizacji badania były dwa ostatnie pytania badawcze odnoszące się do opinii osób dorosłych odnośnie używania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież. Pozwoliły one na przeprowadzenie odrębnych badań wśród rodziców dzieci uczestniczących do badanych szkół oraz nauczycieli. W badaniu wzięło udział 60 rodziców oraz 70 nauczycieli, którzy wypełniali ankietę audytoryjną. Pozwoliła ona na ocenę opinii osób dorosłych na temat używania substancji psychoaktywnych oraz ich dostępności wśród uczniów.

Badanie rodziców i nauczycieli powinno być traktowane jako odrębna metoda badawcza, zastosowana w celu bardziej kompleksowego ujęcia tematu skali używania substancji psychoaktywnych oraz ukazania sposobu postrzegania tego problemu przez osoby dorosłe. Sposób postrzegania tego problemu może mieć pewien wpływ na skalę zjawiska.

Podsumowując metodologię niniejszego badania należy wskazać, iż wykorzystano w nim narzędzia badawcze pozwalające na uzyskanie znacznej ilości informacji związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, ale również postrzeganiem problemu przez dorosłych, co może mieć wpływ na proces uzależnienia. Przebadano respondentów reprezentujących wszystkie kategorie wiekowe narażone na proces uzależnienia, a także zamieszkujące cały obszar miasta Kołobrzeg. Dane uzyskane w badaniu pozwolą na realizację efektywniejszej i bardziej dopasowanej do potrzeb mieszkańców polityki społecznej.

Badanie realizowane przez Urząd Miasta Kołobrzeg w 2009 roku

Pewnym wstępem do realizowanych badań był raport sporządzony dla Urzędu Miasta Kołobrzeg w 2009 roku, który obejmował badania przeprowadzone wśród uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych. Ważnym aspektem zrealizowanego badania była ocena dokonywana w odniesieniu do charakterystyki alkoholika jako osoby, która ma trudności w zaprzestaniu picia. Uczniowie jako największe zagrożenie społeczne, wskazywali przede wszystkim narkomanię, a także alkoholizm i AIDS. Około 30% badanych uczniów oczekiwało od rodziców akceptacji dla spożywanego przez nich alkoholu, co mogło przede wszystkim dotyczyć uczniów ze szkół gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych.

Analizując liczbę osób palących papierosy, odsetek takich osób w gimnazjum oscylował w granicach 8%, a 53% respondentów ze szkół gimnazjalnych wskazywało, że ponad połowa jego kolegów pali papierosy. Wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych, głosy rozkładały się po 30% wśród osób twierdzących, iż większość osób pali oraz około połowy z nich.

Biorąc pod uwagę spożywanie alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni przed realizacją badania, należy wskazać na 13% uczniów szkół podstawowych, którzy spożywali alkohol oraz 28% uczniów gimnazjum i 79% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Dostrzegalna jest gradacja odpowiedzi, w zależności od wieku uczniów, ale należy również wskazać, iż przekroczenie granicy wieku uprawniającego do legalnych zakupów alkoholu zwiększa ilość osób korzystających z alkoholu.

Warto zadać sobie pytanie o powody picia alkoholu wśród młodych osób, a jak wynika z przeprowadzonych badań w roku 2009, młode osoby piją przede wszystkim ze względu na:

- Chęć zabawienia się;
- Chęć poczucia się dorosłym;
- Naciski otoczenia;
- Ciekawość.

Z jednej strony zauważalny jest silny wpływ kolegów, ale przede wszystkim o sięgnięciu po alkohol decyduje chęć spróbowania czegoś nowego, możliwość relaksu i zabawy oraz ciekawość stanu po spożyciu alkoholu.

Reakcje kolegów, koleżanek i środowiska lokalnego na spożycie alkoholu decydują o tym jaką decyzję podejmie młoda osoba, dlatego kluczowe są w tym przypadku następujące wyniki wskazujące, iż częstymi reakcjami na odmówienie napicia się (szczególnie wśród uczniów starszych) jest zrozumienie lub przynajmniej obojętność. Odrzucenie i wyśmiewanie z tego powodu częstsze są wśród szóstoklasistów i gimnazjalistów, zaś wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych nie są to najczęstsze reakcje. Czasami odmowa wypicia powoduje reakcję usilnego namawiania. Dlatego tak istotna jest

realizacja nowoczesnych programów profilaktycznych, gdzie duży nacisk kładzie się na ćwiczenie umiejętności powiedzenia „NIE”.

Bardzo często sytuację picia inicjują osoby dorosłe, które dają dziecku alkohol do spróbowania albo zachęcają go do wspólnego wypicia piwa. W tym przypadku otwarte pozostaje pytanie odnośnie roli rodziców, ponieważ nie powinni oni częstować swoich dzieci alkoholem, jednakże pojawia się częste pytanie czy pełne zabranianie alkoholu przyniesie pozytywne skutki, w postaci niesięgnięcia osoby po piwo, wino lub wódkę.

Analizując używanie narkotyków przez młodzież warto wskazać, iż mały odsetek osób sięgał po narkotyki, a najczęściej używanymi były marihuana, amfetamina oraz sterydy anaboliczne. Jakikolwiek kontakt ze środkami odurzającymi wskazywało mniej niż 10% uczniów szkół podstawowych, około 20% uczniów gimnazjum i powyżej 40% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Dostrzegalna jest również tendencja wzrostowa ilości osób korzystających z substancji, w zależności od wieku, w którym się znajdują, czyli im starszy uczeń tym częściej kiedykolwiek zażywał narkotyki.

Łatwy dostęp do narkotyków w okolicy dostrzegało 50% rodziców, a tożsama ilość uważała dostęp za utrudniony.

Ważne podkreślenia są również wyniki obrazujące sposób korzystania przez młodzież z internetu oraz możliwość uzależnienia od niego, ze względu na to, iż ponad 60% uczniów spędza więcej czasu niż planowało w internecie, a dodatkowo inne osoby zwracają im uwagę na zbyt długi czas poświęcany w internecie.

Podsumowując należy stwierdzić, iż diagnoza przeprowadzona w 2009 roku była pewnym punktem wyjścia do badań realizowanych w 2016 roku, chociaż składały się one z innych pytań. W obecnie realizowanych badaniach w sposób szerszy zostały przebadane kwestie dotyczące sposobu używania alkoholu, korzystania z substancji odurzających, a także internetu, telefonu, hazardu. Mogą one służyć jako porównanie stanu występującego w poszczególnych latach, tak samo jak porównane zostały badania z roku 2002 i 2009. Ilość osób spożywających alkohol i używających narkotyków wzrosła w 2009 roku, porównując z rokiem 2002, jednakże nastąpił spadek wśród uczniów gimnazjów. Podobna tendencja została odnotowana w odniesieniu do osób, które upiły się napojami alkoholowymi i pozostaje pytanie jak niniejsza sytuacja ukształtuje się w 2016 roku. Na niniejsze pytania pozwolą odpowiedzieć wyniki, które zostaną zaprezentowane poniżej. Wskazane zostanie również szersze zjawisko związane z korzystaniem z substancji uzależniających oraz wykorzystywaniem nowoczesnych form spędzania czasu, które mogą powodować uzależnienia (np. komputer, telefon). Badania pozwolą również na wskazanie nowych obszarów diagnostycznych, które mają wpływ na funkcjonowanie młodzieży.

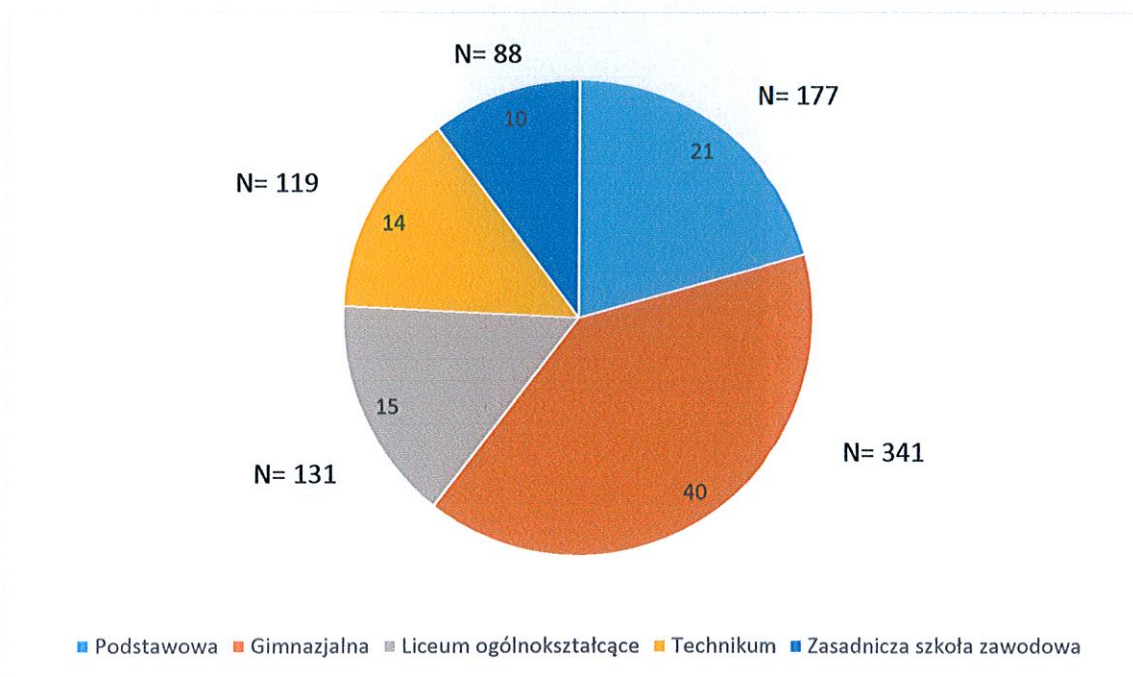
Metryczka przebadanych uczniów

Podsumowując badanie przeprowadzone na uczniach szkół z Kołobrzegu, należy wskazać, jaka populacja osób z poszczególnych jednostek wzięła udział w badaniu.

Badaniem objętych zostało około 40% uczniów szkół gimnazjalnych oraz około 39% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Spośród tych osób 15% stanowili uczniowie liceum ogólnokształcącego, 14% to respondenci z techników i około 10% to uczęszczający do zasadniczej szkoły zawodowej. W badaniu wzięło udział około 21% uczniów szkół podstawowych.

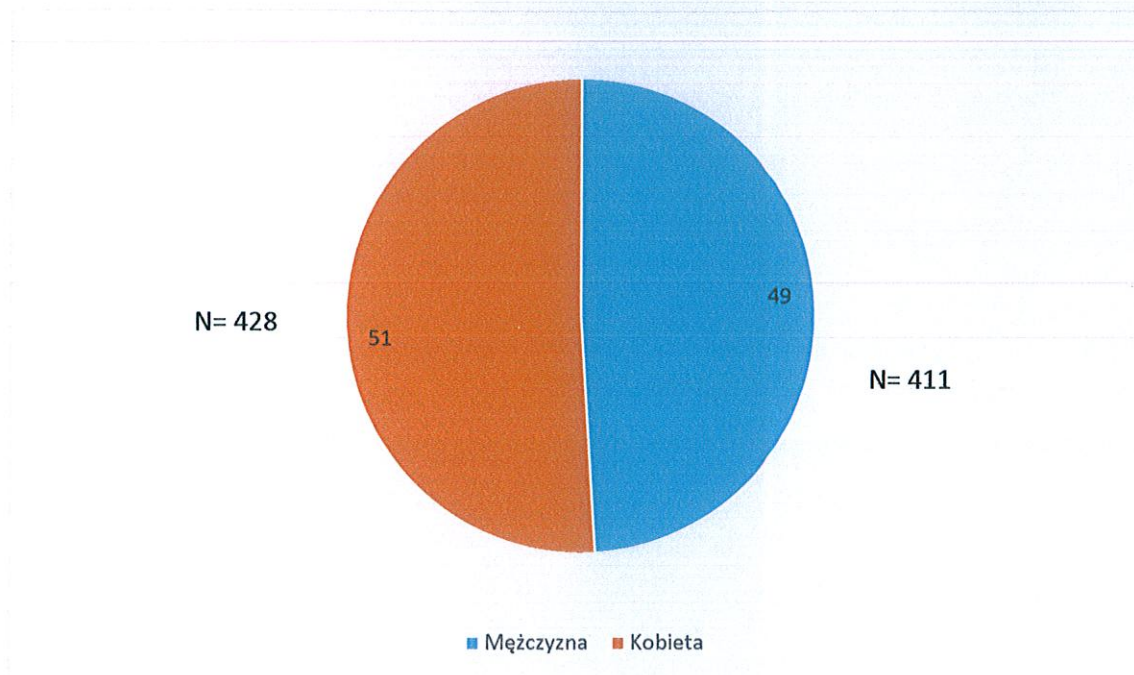
Analizując płeć respondentów należy wskazać, iż ankiety wypełnione zostały przez nieznacznie większą liczbę kobiet, które stanowiły 51% ogółu respondentów.

Wykres 1 Typ szkoły respondenta (dane w %)

Źródło: Badania PAPI, N=856

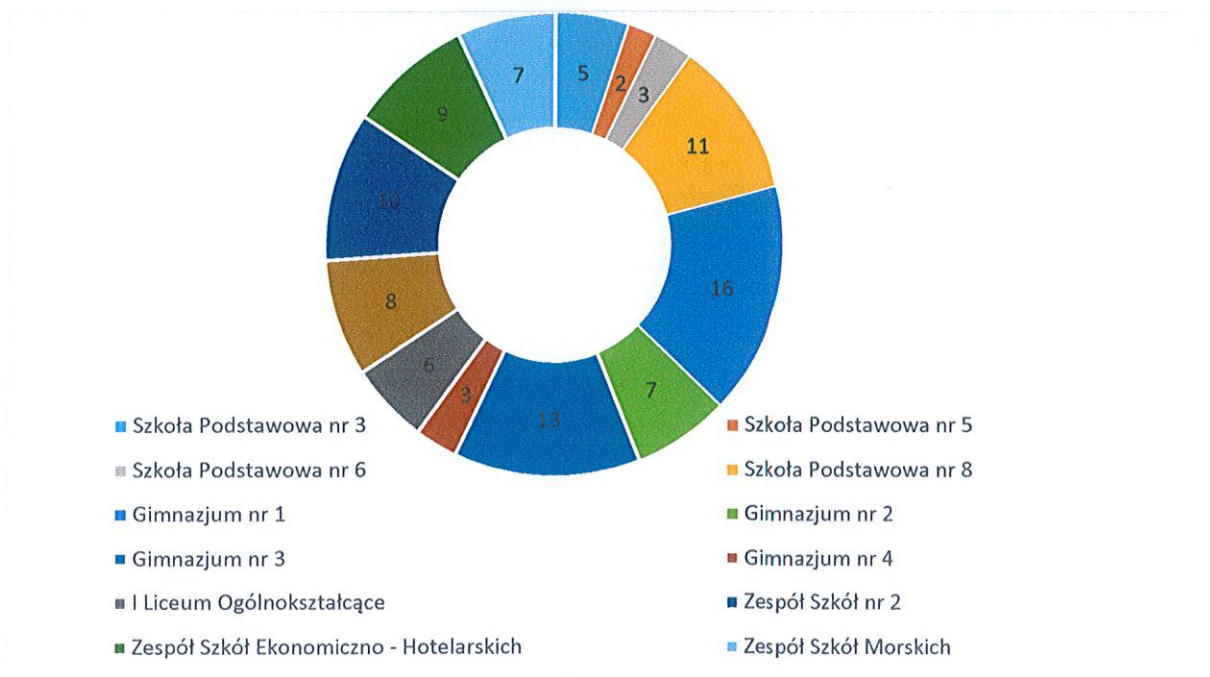
Wykres 2 Płeć respondenta (dane w %)

Źródło: Badania PAPI, N = 839

Udział poszczególnych szkół w strukturze próby był zgodny z próbą. W poszczególnych szkołach podstawowych wynosiła od 3 do 10%, a w poszczególnych szkołach gimnazjalnych stanowiła nawet 16%. Analiza szkół ponadgimnazjalnych wskazuje na 10% udział w strukturze próby.

Wykres 3 Szkoła, do której uczęszcza respondent (dane w %)

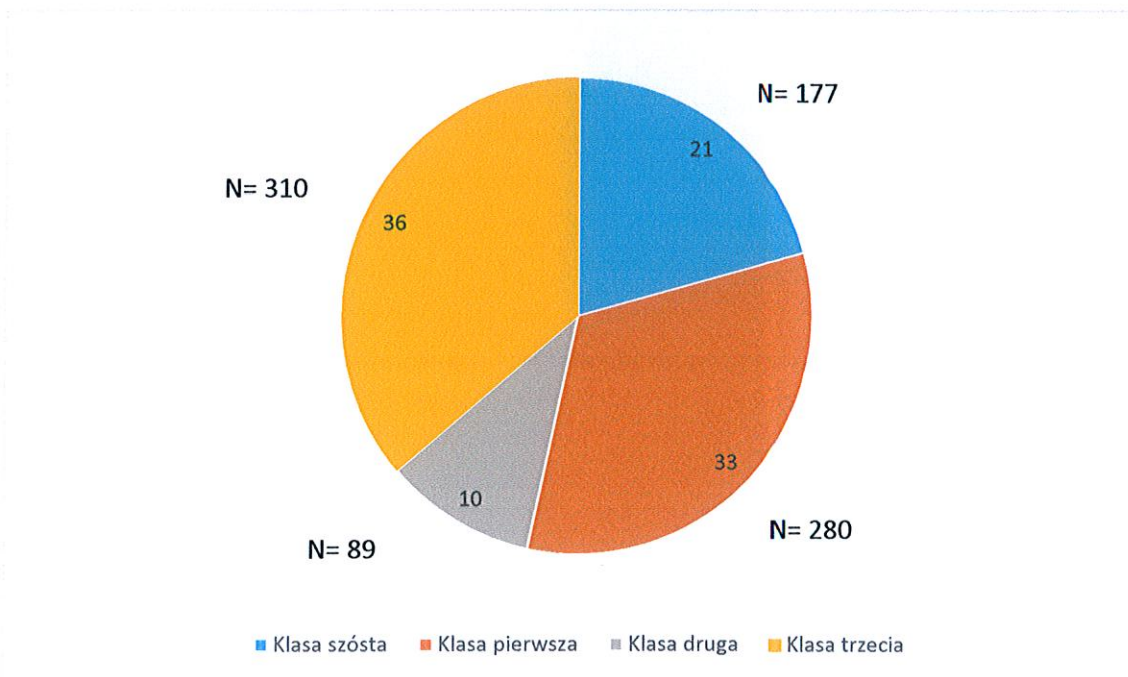

Źródło: Badania PAPI, N = 856

Dobór próby odbywał się na podstawie ilości wytypowanych szkół, ze względu na reprezentatywność placówek w odniesieniu do ich całkowitej liczebności na obszarze Kołobrzegu. W wytypowanych szkołach wybierano z pomocą dyrektora danej placówki określone klasy, tak, aby były one zgodne z założeniami próby, a następnie kontrolowano ilość odebranych ankiet od uczniów. Warto podkreślić, iż w klasach uczyła się różna liczba dzieci, dlatego skala wypełnionych ankiet w różnych szkołach była zmienna, jednakże taki proces jest zgodny z założeniami metodologicznymi badania.

Rozważając próbę uczniów należy podkreślić, iż założone pierwotnie wartości obejmujące uczniów klas szóstych szkół podstawowych oraz pierwszych i trzecich z pozostałych typów szkół zostały osiągnięte, chociaż wartości bezwzględne mogą być trochę odmiennie od pierwotnie planowanych. Dodatkowo w badaniu zostali również uwzględnieni uczniowie klas drugich, co wynika z niemożności zrealizowania badania w innej klasie, w danym typie szkoły. Wynika to jedynie z charakteru wykorzystanego narzędzia badawczego, którym była ankieta audytoryjna. Część uczniów nie zdążyła wypełnić ankiety do końca, co ma odzwierciedlenie w ostatecznych liczebnościach. Badacze obecni podczas realizacji badania na bieżąco kontrolowali postęp wypełniania ankiety przez uczniów, jednakże czasami to nauczyciele kazali uczniom kończyć wypełnianie kwestionariuszy zaraz po dzwonku, co było bezpośrednią przyczyną braków odpowiedzi. Jednakże zbiór danych jest tożsamy z założonym i opiera się na populacji 36% uczniów klas trzecich, 10% uczniów klas drugich, 33% uczniów klas pierwszych oraz 21% uczniów klas szóstych szkoły podstawowej.

Wykres 4 Klasa respondenta (dane w %)

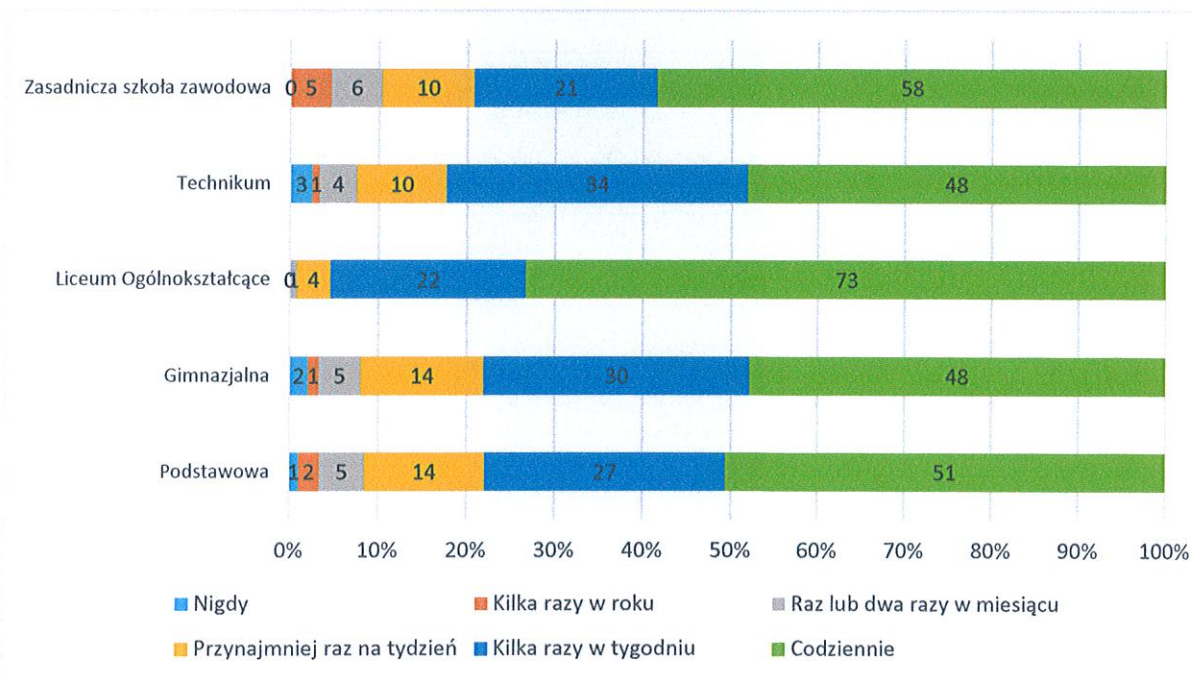
Źródło: Badania PAPI, N = 856

Sposób spędzania wolnego czasu przez uczniów

Analizując sposób spędzania czasu przez uczniów, należy podkreślić, iż średnio około 50% uczniów codziennie korzysta z Internetu, w celu poszukiwania informacji. Odsetek uczniów szkoły gimnazjalnej i technikum jest niższy niż pozostałych szkół i wynosi 48%. Codziennie z Internetu korzystają najliczniej uczniowie liceów ogólnokształcących – aż 73% z nich korzysta Internetu, aby znaleźć interesujące informacje.

Około 1/10 uczniów zasadniczych szkół zawodowych, korzysta z Internetu w celu poszukiwania informacji raz lub dwa razy w miesiącu, przy czym w pozostałych szkołach współczynnik takich użytkowników jest jeszcze niższy. Po zsumowaniu kategorii odpowiedzi „codziennie” oraz „kilka razy w tygodniu”, które sygnalizują częste korzystanie z Internetu, należy podkreślić, iż około 95% uczniów liceów ogólnokształcących z taką częstotliwością korzysta z Internetu. Wskaźnik w gimnazjach wynosi 78%, tyle samo, co w szkołach podstawowych. Biorąc pod uwagę uczniów, wyróżnia się bardzo wysoki wskaźnik wykorzystania Internetu.

Wykres 5 Używanie Internetu w celu poszukiwania informacji (dane w %)

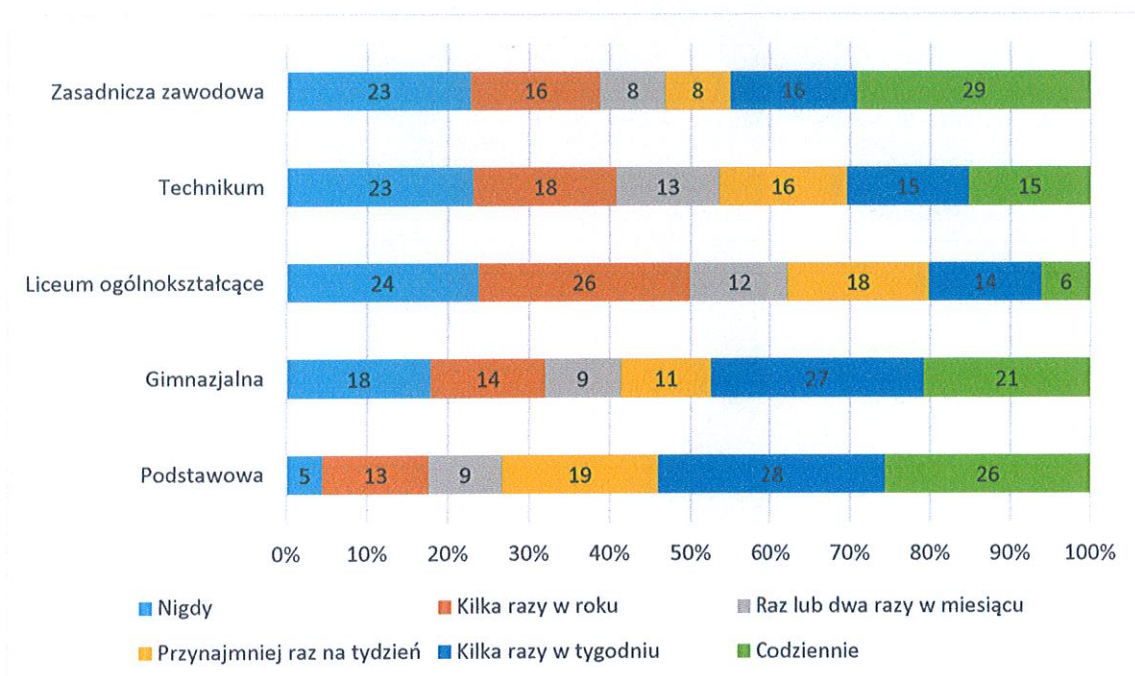
Źródło: Badania PAPI, N = 853

Odsetek osób grających codziennie w gry komputerowe jest zintensyfikowany na dwóch poziomach edukacji, a mianowicie w odniesieniu do uczniów szkół zasadniczych zawodowych (29%) i podstawowych (26%). Z drugiej strony, 24 % uczniów liceów ogólnokształcących nie gra w ogóle, kolejno 23% uczniów technikum i szkół zasadniczych zawodowych, zaś w szkołach podstawowych tylko 5% uczniów nie korzysta z gier komputerowych.

Należy podkreślić, że licealiści jedynie w 6% codziennie poświęcają swój czas na granie w gry komputerowe. Również największy odsetek spośród tych osób sięga po gry komputerowe kilka razy w roku – dotyczy to 1/4 uczniów z liceów.

Po dokładnym przeanalizowaniu uzyskanych danych, może niepokoić duży odsetek uczniów szkół podstawowych, którzy bardzo często grają w gry komputerowe. 28% spośród nich, gra kilka razy w ciągu tygodnia, co oznacza w podsumowaniu, że codziennie i kilka razy w tygodniu aż 54% uczniów spędza swój czas na graniu w gry komputerowe. Ci uczniowie poświęcają znaczną ilość czasu na zabawę, zamiast przeznaczyć go na naukę. Taki sposób spędzania wolnego czasu może być zagrożeniem uzyskiwania dobrych wyników w nauce.

Wykres 6 Granie w gry komputerowe (dane w %)

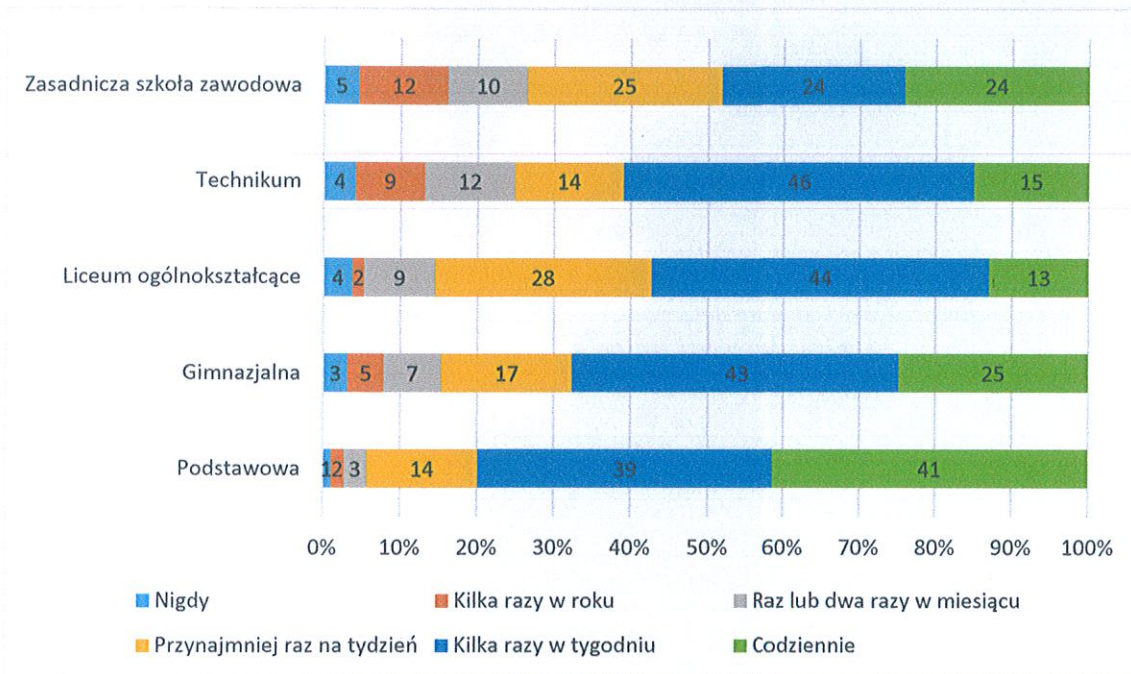

Źródło: Badania PAPI, N = 855

Analizując czas poświęcany przez uczniów poszczególnych typów szkół na uprawianie sportu, należy podkreślić, iż największy odsetek uczniów szkół podstawowych deklaruje codzienne uprawianie sportu (41%). Uczniowie najczęściej uprawiają sport kilka razy w tygodniu – przeważnie w 40%. W pozostałych kategoriach, szczególnie wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych, wzrasta zdecydowanie odsetek osób poświęcających czas na sport – przynajmniej do jednego razu w tygodniu. Wynosi on około 20%, przy czym wśród szkół podstawowych oraz techników, sięga około 14%. Ilość osób nigdy nieuprawiających sportu albo bardzo rzadko przeznaczających na tę aktywność czas oscyluje w granicach 5% i najwyższy jest w zasadniczej szkole zawodowej, gdzie sięga 5%. Na

chwile obecna, bardzo ciężko jest wytłumaczyć, dlaczego uczniowie poszczególnych szkół uprawiają sport, bądź go nie uprawiają. Ważne jest, aby w kolejnych badaniach zwrócić na to szczególną uwagę.

Wykres 7 Aktywnie uprawiam sport (dane w %)

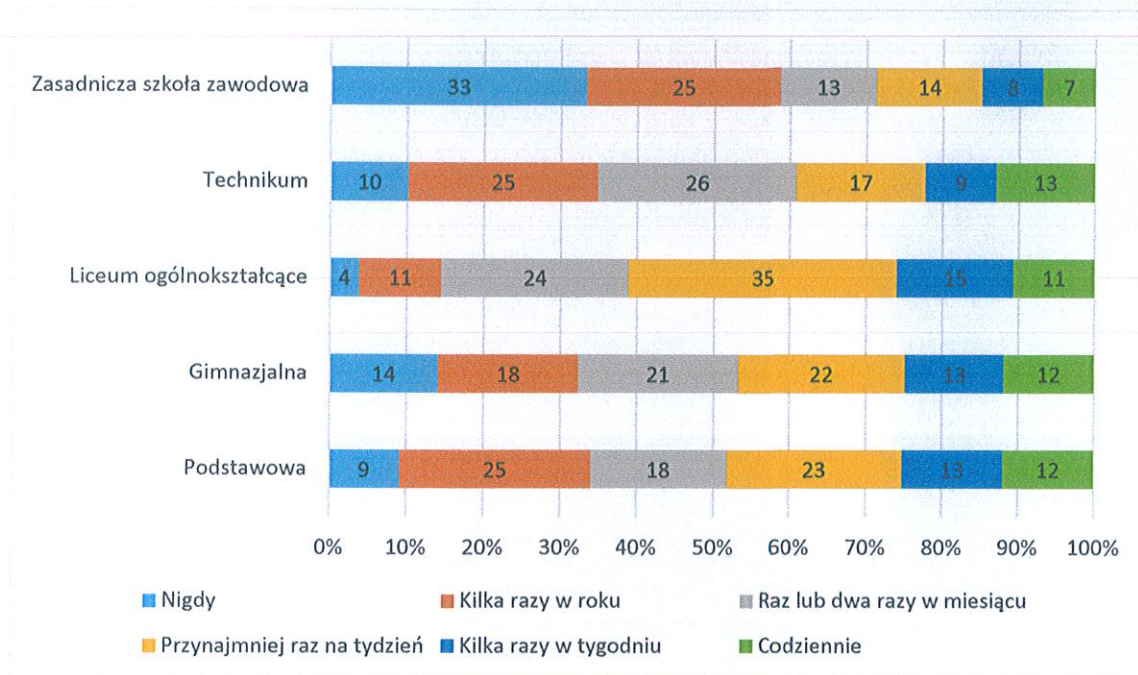

Źródło: Badania PAPI, N = 850

Biorąc pod uwagę odsetek osób czytających prasę i książki, należy wskazać, iż we wszystkich typach szkół, około 10% uczniów poświęca na to czas codziennie. Troszkę wyższy wskaźnik (13%) dotyczy uczniów technikum, ale największa część populacji poszczególnych szkół spędza czas przy książkach przynajmniej raz na tydzień (około 12%). Na tle wszystkich typów szkół wyróżnia się właśnie technikum, którego uczniowie, w zdecydowanej większości, deklarują czytanie książek nie częściej niż raz lub dwa razy w miesiącu (26%). Uczniowie, którzy nie czytają w ogóle to przede wszystkim przedstawiciele zasadniczej szkoły zawodowej – aż 33% nigdy nie czyta. Najmniej nieczytających jest w liceach ogólnokształcących – 4%.

Analizując niniejsze dane należy podkreślić, iż uczniowie byli pytani o czas przeznaczany na czytanie książek albo prasy, jako sposób na spędzanie wolnego czasu. Można wnioskować, iż część osób mogła wskazywać czytanie obowiązkowych lektur, jako sposób na spędzanie wolnego czasu, zaś inni uczniowie mogli postrzegać czytane przez siebie publikacje, jako te, które ich najbardziej interesują i przede wszystkim nie wynikają z obowiązku szkolnego.

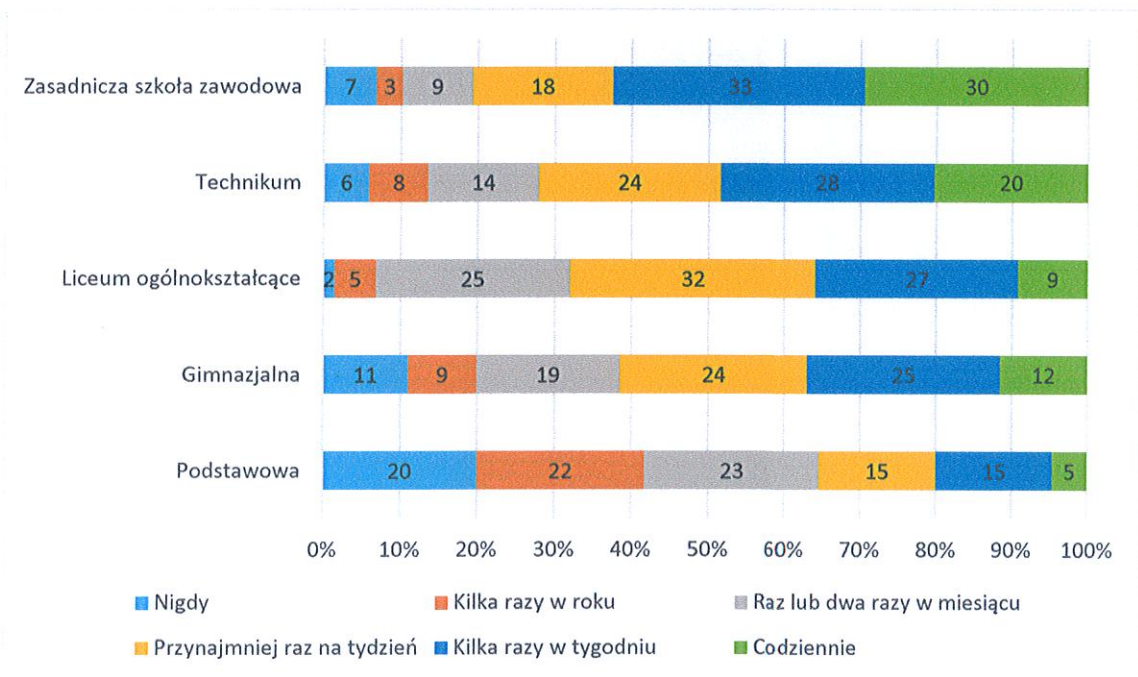
Wykres 8 Czytam książki, prasę (dane w %)

Źródło: Badania PAPI, N = 848

Wychodzenie z przyjaciółmi wieczorami jest najbardziej popularne w szkołach zawodowych, w których około 63% uczniów poświęca na takie spotkania kilka dni w tygodniu. Najmniejszy odsetek takich osób występuje w gimnazjach i podstawówkach, co zapewne wynika z niepełnoletności uczniów.

Wykres 9 Wychodzę z przyjaciółmi wieczorami (dane w %)

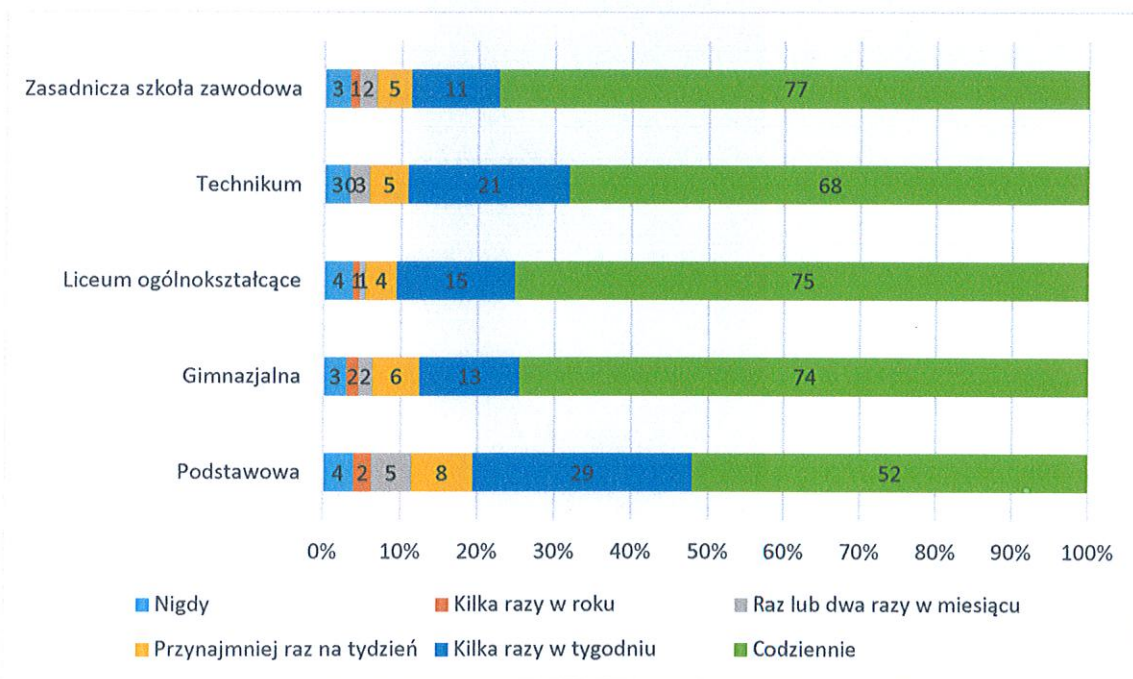

Źródło: Badania PAPI, N = 853

Używanie Internetu dla przyjemności jest zdecydowanie najbardziej popularną formą spędzania wolnego czasu wśród młodzieży uczęszczającej do wszystkich typów szkół. Odsetek uczniów, którzy codziennie w taki właśnie sposób spędzają czas jest najniższy w szkołach podstawowych, co można tłumaczyć większą kontrolą rodziców. Jednakże jest on również wysoki, ponieważ około 52% osób codziennie spędza w taki sposób czas oraz około 29% osób - kilka razy w tygodniu. Wśród pozostałych typów szkół wskaźnik oscyluje wokół 70%, z mniejszym odsetkiem codziennych użytkowników w technikach oraz większym w zasadniczych szkołach zawodowych.

Należy podkreślić, iż liczebność osób nieużywających Internetu dla przyjemności jest marginalna (maksymalnie 4%), tak samo jak tych, którzy tylko kilka razy w roku używają Internetu. Na tej podstawie można wnioskować, iż Internet jest bardzo powszechny wśród uczniów, a także postrzegany, jako źródło przyjemności, co w przyszłości może być czynnikiem sprzyjającym uzależnieniu.

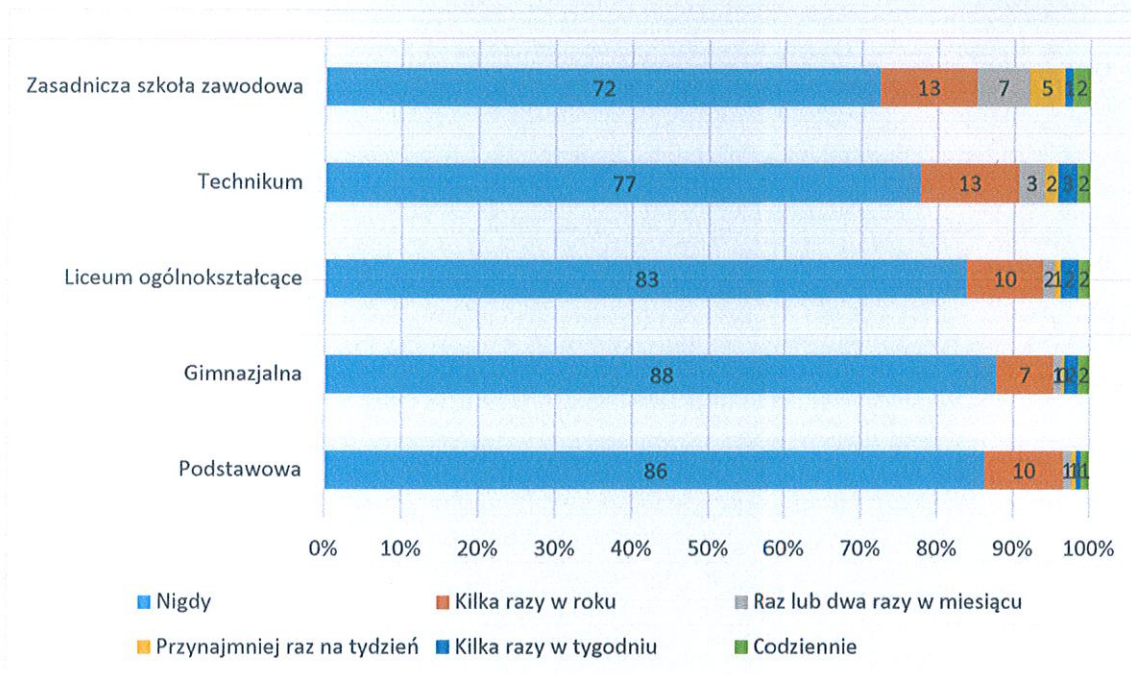
Wykres 10 Używam Internetu dla przyjemności (dane w %)

Źródło: Badania PAPI, N = 852

Zapytano uczniów o częstotliwość grania na automatach, które pozwalają wygrać pieniądze. Prawie 90% osób w szkołach podstawowych i gimnazjalnych, nie grało na automatach. Najwięcej osób grających na automatach, uczy się w szkołach zawodowych. Respondenci z tego typu szkół wskazali, iż robią to jedynie kilka razy w roku, ale 5% z nich gra na automatach przynajmniej raz na tydzień. Jest to niepokojące, ponieważ sprawia, iż pewien odsetek uczniów jest zagrożony uzależnieniem, w związku z tym należałoby podjąć działania związane z przeciwdziałaniem rozwojowi tego zjawiska. Szczególny nacisk powinien zostać położony na edukację uczniów w szkołach zawodowych.

Wykres 11 Gram na automatach, na których można wygrać pieniądze (dane w %)

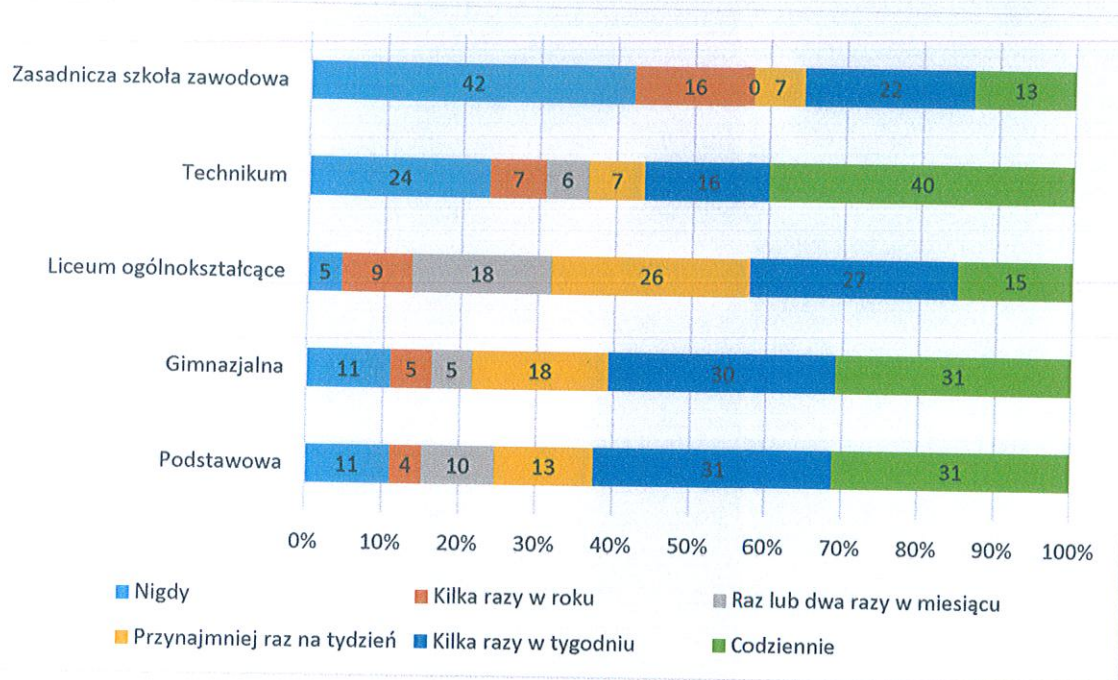

Źródło: Badania PAPI, N = 848

Uczniowie wypowiedzieli się również na temat posiadania hobby, na które przeznaczają swój wolny czas. Około 31% uczniów szkół podstawowych oraz gimnazjalnych codziennie przeznacza swój wolny czas na hobby, ale to uczniowie technikum najbardziej angażują się w codzienne poświęcanie swojemu hobby (40%). Należy podkreślić, iż najczęstszym hobby są różne rodzaje sportu, który trenują uczniowie, ale również jeździectwo, zbieranie różnych przedmiotów albo zgłębianie wiedzy na ulubiony temat, na przykład zwierząt, samochodów.

Najmniejszy odsetek uczniów szkół zawodowych przeznacza czas na hobby, co w korelacji z poprzednimi danymi wskazuje, iż niniejsi uczniowie wolą spędzać czas w grupie kolegów. Sumując dane wskazujące na częste przeznaczanie czasu na własne hobby należy wskazać, iż ponad 70% uczniów we wszystkich pozostałych typach szkół, poświęca swój wolny czas na własne zainteresowania, które stanowią ich hobby. Warto dodać, że posiadanie pasji może chronić przed uzależnieniami, dlatego jest to dobry prognostyk wobec 70% uczniów, chociaż w mniejszym stopniu zabezpiecza osoby uczęszczające do zawodówek.

Wykres 12 Poświęcam czas na inne hobby (dane w %)

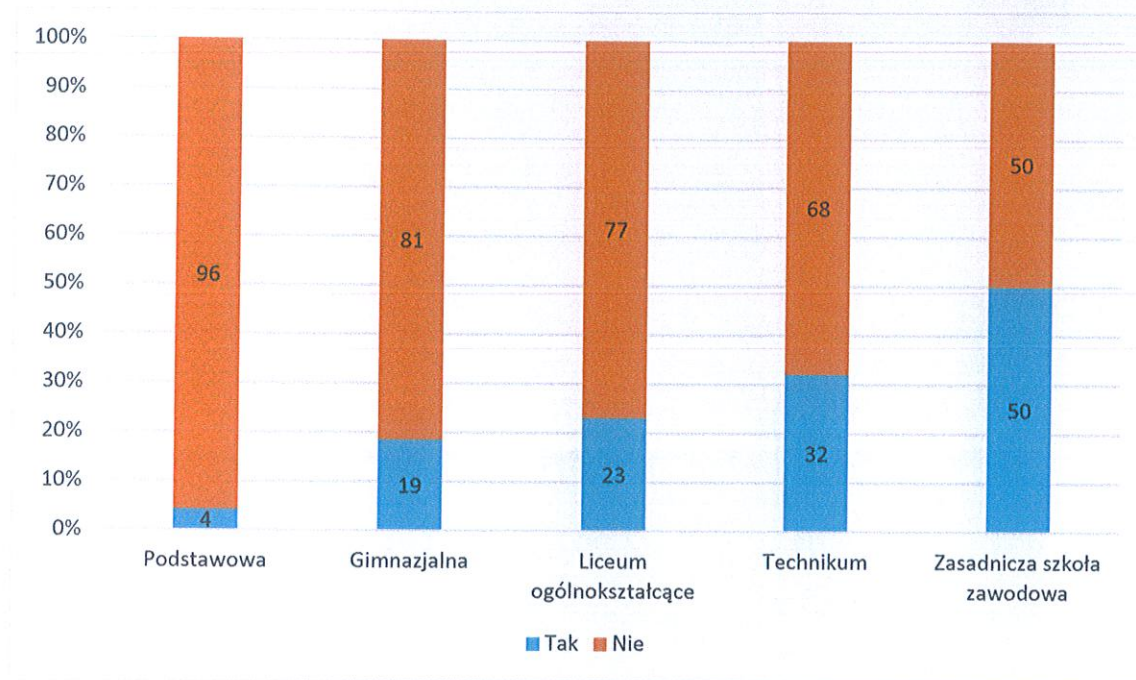
Źródło: Badania PAPI, N = 619

Palenie papierosów wśród uczniów

Palenie papierosów jest pierwszą szkodliwą substancją, którą używają uczniowie we wszystkich typach szkół. Można stwierdzić, iż palenie w szkołach ponadgimnazjalnych upowszechniło się, ze względu na to, że uczniowie w technikach i liceach kończą 18 lat i mogą legalnie kupować papierosy. Niestety sprzedawcy nie odmawiają młodzieży zakupu papierosów, co wynika również z trudności rozpoznania w uczniach osób niepełnoletnich.

Analizując zjawisko palenia papierosów wśród uczniów można stwierdzić, iż najczęściej sięgają po nie uczniowie szkół zawodowych, albowiem pali aż połowa uczniów. Tuż za nimi znajdują się uczniowie techników (32% palących). Około 1/3 uczniów gimnazjów i liceów deklaruje również palenie papierosów, co szczególnie niepokoi, biorąc pod uwagę ilość palaczy w gimnazjach. Sieganie po papierosy w gimnazjum jest bardzo niebezpieczne, ponieważ wielokrotnie prowadzi do uzależnienia się w późniejszym życiu. Można zakładać, iż nałóg ten w iluzoryczny sposób pozwala młodym ludziom czuć się bardziej dorosłym. Niepokoi jeszcze bardziej odsetek osób palących w szkołach podstawowych, choć jest on najniższy ze wszystkich szkół i wynosi 4%. Jednakże w odniesieniu do uczniów tego typu szkół jakkolwiek odsetek palaczy stanowi znaczne zagrożenie dla zdrowia oraz w jeszcze większym stopniu może prowadzić do uzależnienia.

Wykres 13 Deklaracja palenia papierosów (dane w %)

Źródło: Badania PAPI, N = 808

Respondenci palący papierosy zostali poproszeni o dokładne sprecyzowanie częstotliwości palenia papierosów. Analizując ankiety uczniów szkół podstawowych należy podkreślić, iż głównie uczniowie szkoły podstawowej (80%) stwierdzili, iż nie palili papierosów w ciągu ostatnich 30 dni. Należy założyć, iż są to osoby, które okazjonalnie sięgnęły po papierosa, ale nie są uzależnione od tytoniu. Z drugiej strony, aż 20 % uczniów szkół podstawowych wypala od 2 do 10 papierosów dziennie. Najwyższy odsetek osób palących, więcej niż dwa papierosy dziennie, uczęszcza do techników (44%) oraz szkół zawodowych (51%). Należy podkreślić, iż wśród tych ostatnich, istnieje znaczna ilość osób palących jedną paczkę papierosów dziennie (9%), co świadczy o poważnym uzależnieniu od tytoniu. Na tle szkół ponadgimnazjalnych pozytywnie wyróżniają się uczniowie liceów, którzy wśród osób palących skupiają 25% osób niepalących papierosów w ciągu ostatnich 30 dni oraz 25% palących przynajmniej jeden papieros na tydzień.

Charakteryzując palaczy pod względem płci, należy podkreślić, iż wśród palaczy dostrzegalny jest znaczny odsetek kobiet, które spalają głównie od dwóch do dziesięciu papierosów dziennie. Należy w związku z tym założyć, iż to nie mężczyźni wiodą prym w paleniu papierosów w szkołach, ale uzależnieniami zagrożone są bardziej kobiety, na które należałoby zwrócić uwagę podczas organizacji programów profilaktycznych.

Tabela 3 Częstość palenia papierosów w ciągu ostatnich 30 dni (dane w %)

	Podstawowa	Gimnazjalna	Liceum ogólnokształcące	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa
Wcale nie paliłem	80	35	25	10	12
Mniej niż jeden papieros na tydzień	0	26	22	18	2
Przynajmniej 1 papieros dziennie	0	11	25	23	12
2 – 10 papierosów dziennie	20	19	22	44	51
11 – 20 papierosów dziennie	0	4	6	5	14
Więcej niż 20 papierosów dziennie	0	5	0	0	9

Źródło: Badania PAPI, N = 193

Okresem, w którym największy odsetek osób zaczyna palić papierosy jest wiek gimnazjalny, co potwierdzają palacze uczący się obecnie w różnych szkołach. Jednakże część osób sięga po papierosy przed 12 rokiem życia, a około 25% osób rozpoczyna palić papierosy na etapie szkoły ponadgimnazjalnej.

Tabela 4 Wiek zapalenia pierwszego papierosa (dane w %)

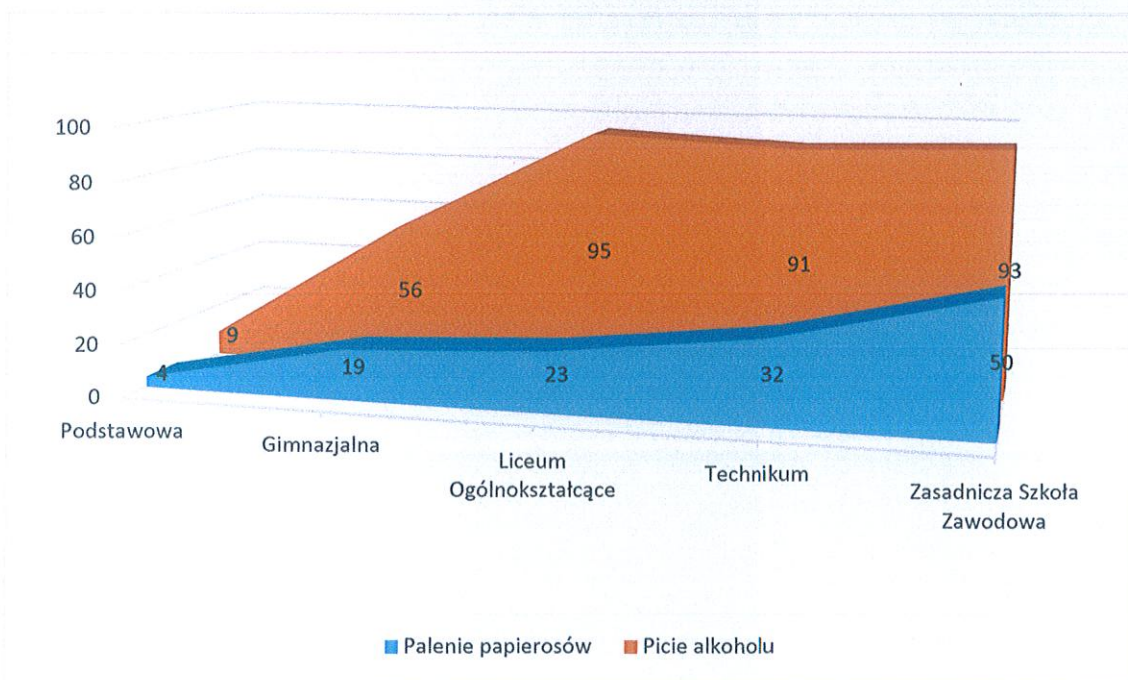
	Podstawowa	Gimnazjalna	Liceum ogólnokształcące	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa
Do 12 roku życia	20	38	3	28	23
Między 13, a 15 rokiem życia	20	55	57	42	52
Między 16, a 17 rokiem życia	20	7	37	27	23
Między 18, a 19 rokiem życia	40	0	3	3	2

Źródło: Badania PAPI, N = 197

Picie alkoholu wśród uczniów

Alkohol jest najczęstszym środkiem psychoaktywnym, po który sięgają uczniowie kołobrzeskich szkół. Porównując stopień używania alkoholu z papierosami należy stwierdzić, iż sięgają oni po alkohol dwa razy częściej niż po papierosy. Najwięcej osób spośród badanych deklaruje picie alkoholu w zasadniczych szkołach zawodowych. Najmniejszy odsetek osób pijących alkohol występuje w szkołach podstawowych. Picie alkoholu w szkołach ponadgimnazjalnych utrzymuje się na wysokim poziomie przekraczającym 90%, także przede wszystkim dlatego, że są to osoby głównie pełnoletnie i kupno alkoholu nie stanowi dla nich przeszkody.

Wykres 14 Odsetek palących papierosy i pijących alkohol wśród uczniów (dane w %)

Źródło: Badania PAPI, N = 852

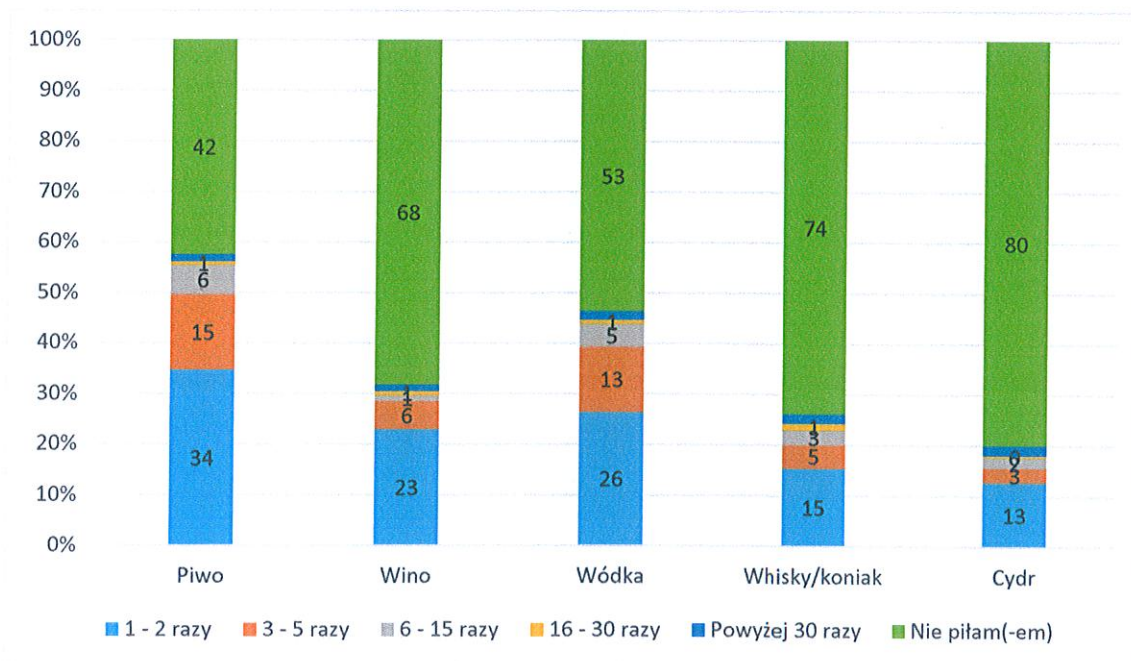
Uczniowie wszystkich rodzajów szkół sięgają po alkohol, jednakże najczęściej spożywali go od jednego do dwóch razy w ciągu ostatnich 30 dni przed wzięciem udziału w badaniu. Uczniowie szkół podstawowych i gimnazjalnych raczej unikają alkoholu, nie piło wśród nich kolejno 62 % i 52%, zaś 15% i 30% wypilo alkohol 1-2 razy w ciągu ostatniego miesiąca. Uczniowie szkół licealnych deklarowali w 43% picie alkoholu 1-2 razy w ciągu ostatniego miesiąca, zaś w technikum (22%) i zasadniczej szkole zawodowej (35%) wypijano alkohol 3-5 razy. Może być to sygnałem do niepokoju odnośnie możliwości uzależnienia się od alkoholu w niedalekiej przyszłości. Marginalny odsetek osób na wszystkich poziomach edukacji, deklarował większe niż pięciokrotne spożycie alkoholu w ciągu miesiąca. Najmniejszy odsetek osób niepijących występuje wśród uczniów zawodówek.

Tabela 5 Częstotliwość picia alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni (dane w %)

	Podstawowa	Gimnazjalna	Liceum ogólnokształcące	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa	Mężczyzna	Kobieta
1 - 2 razy	15	30	43	21	29	28	34
3 - 5 razy	15	13	32	22	35	27	20
6 - 15 razy	8	1	8	16	16	11	6
16 - 30 razy	0	1	0	4	2	3	0
Powyżej 30 razy	0	3	1	1	4	1	3
Nie piłam(- em)	62	52	16	36	14	30	37

Źródło: Badania PAPI, N = 522

Wykres 15 Częstotliwość picia poszczególnych napojów alkoholowych w ciągu ostatnich 30 dni (dane w %)

Źródło: Badania PAPI, N = 515

Respondenci zostali poproszeni o wskazanie, jaki rodzaj alkoholu pili w ciągu ostatnich 30 dni i należy podkreślić, iż największą popularnością wśród uczniów cieszy się piwo. Na drugim miejscu jest wódka, a na trzecim wino. Wódka jest uznawana przez młodzież za niezbędny element imprez, natomiast whisky, koniak i cydr były spożywane przez niewielką ilość uczniów.

W celu pełnej odpowiedzi na pytanie związane z popularnością piwa należy wskazać, iż około 35% uczniów szkół podstawowych pijących alkohol wybrało piwo, a spośród uczniów szkół gimnazjalnych odsetek ten wynosił od około 50%, wśród licealistów około 53%, zaś wśród uczniów technikum 57%. Po piwo również najczęściej sięgali uczniowie szkół zawodowych – 82%. Cieszyło się ono taką samą popularnością wśród mężczyzn jak i kobiet, co świadczy o tym, iż jest to najpowszechniejszy trunki spożywany przez kołobrzeskich uczniów.

Tabela 6 Częstotliwość picia piwa w ciągu ostatnich 30 dni (dane w %)

	Podstawowa	Gimnazjalna	Liceum ogólnokształcące	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa	Mężczyzna	Kobieta
1 - 2 razy	14	35	37	31	36	36	33
3 - 5 razy	14	10	13	15	28	17	12
6 - 15 razy	7	2	2	10	15	10	2
16 - 30 razy	0	0	0	1	2	1	0
Powyżej 30 razy	0	3	1	0	1	1	3
Nie piłam(- em)	65	50	47	43	18	35	50

Źródło: Badania PAPI, N = 515

Analizując spożycie wina przez uczniów należy stwierdzić, iż było ono najpopularniejsze wśród osób sięgających po nie ze względu na ważną okazję, ponieważ najwięcej osób piło je raz albo dwa razy, z czego aż 35 % uczniów szkoły podstawowej i 36% uczniów szkoły licealnej. Jedynie około 7% uczniów sięgnęło po nie od trzech do pięciu razy w ciągu 30 dni, co jest już zjawiskiem niepokojącym. Najbardziej niepokojące jednak jest, że około 1-2% uczniów gimnazjum, liceum i technikum piło wino ponad 30 razy w ciągu miesiąca. Choć jest to niewielki odsetek to tak częste sięganie po alkohol jest bardzo niekorzystnym wzorcem.

Popularność wina wśród kobiet jest zdecydowanie większa niż wśród mężczyzn. Porównując wino do piwa, czyli najpopularniejszych alkoholi wśród uczniów, należy wskazać na rzadsze spożycie wina w większych ilościach, co sprawia, iż niniejszy trunek w mniejszym stopniu służy do „upijania się”.

Tabela 7 Częstotliwość picia wina w ciągu ostatnich 30 dni (dane w %)

	Podstawowa	Gimnazjalna	Liceum ogólnokształcące	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa	Mężczyzna	Kobieta
1 - 2 razy	35	18	36	19	18	21	23
3 - 5 razy	0	4	6	7	6	4	7
6 - 15 razy	0	1	1	2	3	0	2
16 - 30 razy	0	0	0	1	4	1	0
Powyżej 30 razy	0	2	1	2	0	1	2
Nie piłam(- em)	65	75	56	69	69	73	66

Źródło: Badania PAPI, N = 513

Wódka jest trunkiem spożywanym najczęściej od jednego do dwóch razy, czyli zapewne w momencie wyjścia na dyskotekę lub spotkania z kolegami. Jednakże wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych spożywana była również od 3 do 5 razy przez około 15% osób. Należy podkreślić, iż najmniejszą popularnością cieszyła się w podstawówkach, a największą w zawodówkach.

Tabela 8 Częstotliwość picia wódki w ciągu ostatnich 30 dni (dane w %)

	Podstawowa	Gimnazjalna	Liceum ogólnokształcące	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa	Mężczyzna	Kobieta
1 - 2 razy	25	19	42	22	22	28	23
3 - 5 razy	0	8	14	16	20	16	10
6 - 15 razy	0	1	2	9	12	7	3
16 - 30 razy	0	1	1	1	1	0	1
Powyżej 30 razy	0	3	1	0	4	1	3
Nie piłam(-em)	75	68	40	52	41	48	60

Źródło: Badania PAPI, N = 513

Whisky lub koniak spożywany był najczęściej przez uczniów zasadniczych szkół zawodowych, którzy to wiodą prym w zakresie spożywania większości napojów alkoholowych – aż 8% uczniów piło ten alkohol od 6 do 15 razy w miesiącu i 11 % piło 3-5 razy. W kategorii picia od jednego do dwóch razy na miesiąc przodują uczniowie technikum (18%), a tuż za nimi uczniowie szkół zawodowych i licealiści. Należy podkreślić, iż niniejsze trunki wybierają z reguły mężczyźni, którzy jednocześnie nie piją ich zbyt często, ponieważ średnio około 75% respondentów w ogóle nie próbowało tych trunków.

Tabela 9 Częstotliwość picia whisky/koniaku w ciągu ostatnich 30 dni (dane w %)

	Podstawowa	Gimnazjalna	Liceum ogólnokształcące	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa	Mężczyzna	Kobieta
1 - 2 razy	6	13	16	18	17	19	12
3 - 5 razy	0	2	2	9	11	7	2
6 - 15 razy	0	2	0	5	8	5	1
16 - 30 razy	0	1	1	0	5	2	0
Powyżej 30 razy	0	3	3	1	0	2	2
Nie piłam(-em)	94	80	78	67	59	65	83

Źródło: Badania PAPI, N = 513

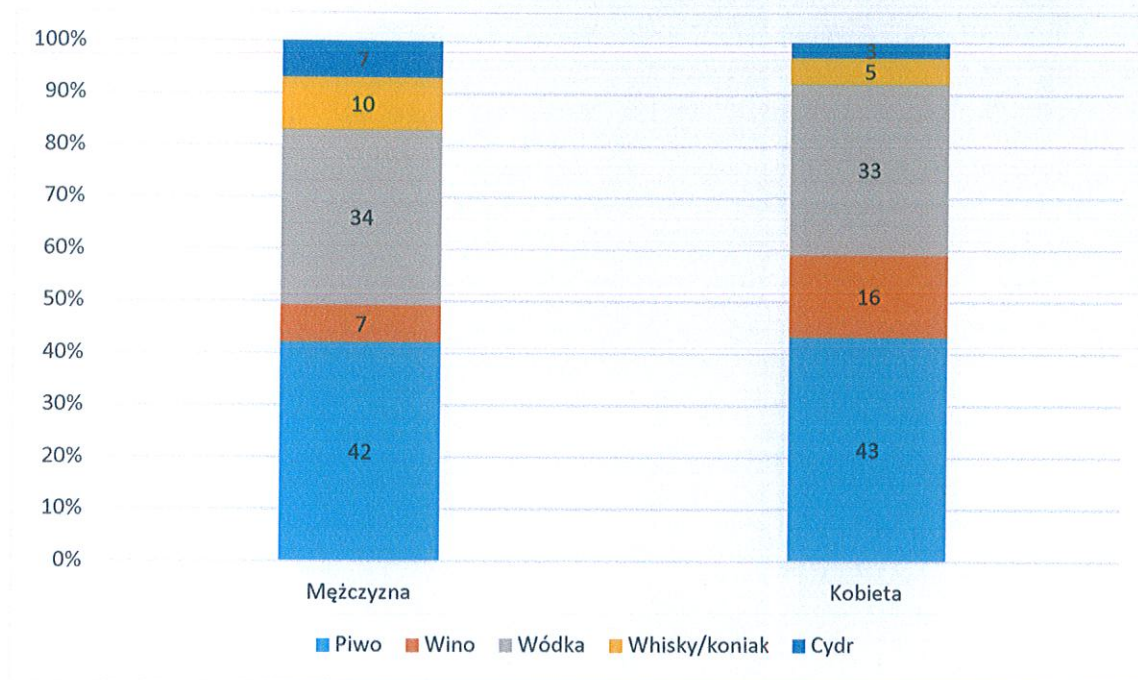
Cydr to najmniej popularny alkohol, który w większości typów szkół był spożywany przez około 15% osób, chociaż w szkołach podstawowych do jego picia przyznało się 25% osób. Jednakże do niniejszych danych nie należy podchodzić z pełną ufnością, ze względu na to, iż respondenci mogli bez głębszego zastanowienia wskazywać w ankiecie ten napój. Wielokrotnie w szkołach zdarzały się pytania o to, czym jest cydr. Nieznajomość tego alkoholu wśród młodzieży jest bardzo duża, dlatego wskaźnik uczniów najmłodszych pijących właśnie ten trunek, należy potraktować z dużą wstrzemięźliwością, a w odniesieniu do szkół zawodowych założyć, iż respondenci mogli zaznaczać ten napój pomimo braku wiedzy, czym dokładnie jest cydr.

Tabela 10 Częstotliwość picia cydru w ciągu ostatnich 30 dni (dane w %)

	Podstawowa	Gimnazjalna	Liceum ogólnokształcące	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa	Mężczyzna	Kobieta
1 - 2 razy	25	9	18	11	15	12	13
3 - 5 razy	0	3	3	4	1	3	2
6 - 15 razy	0	2	0	2	7	2	2
16 - 30 razy	0	0	1	0	1	1	0
Powyżej 30 razy	0	2	3	2	0	1	3
Nie piłam(- em)	75	84	75	81	76	81	80

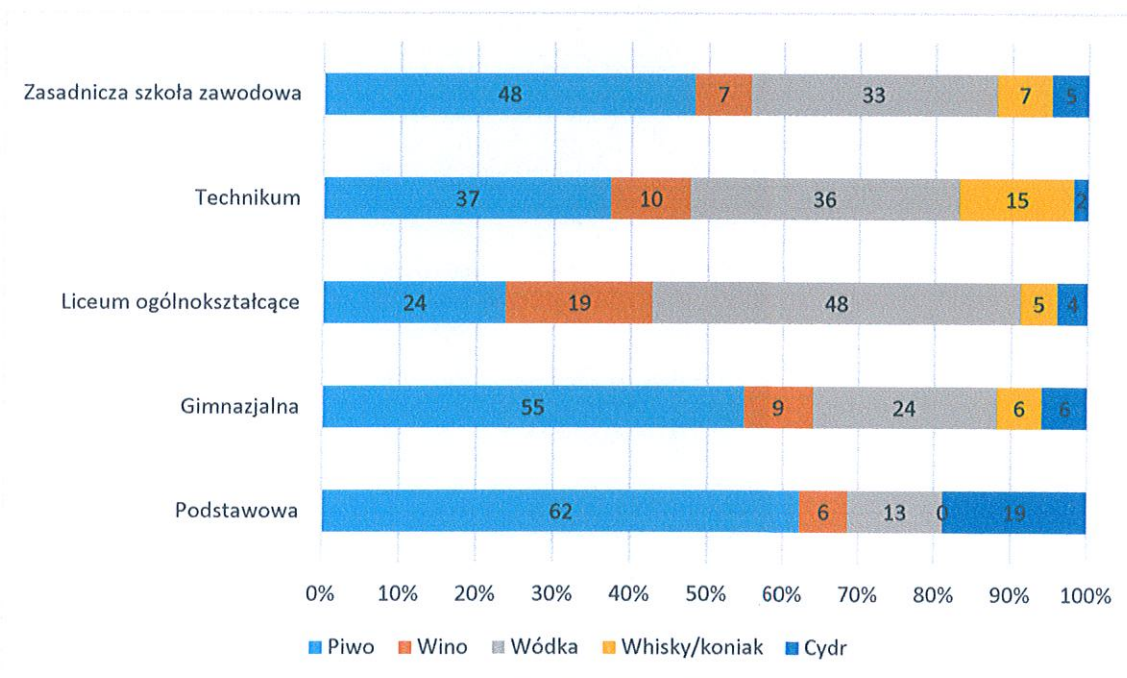
Źródło: Badania PAPI, N = 512

Wykres 16 Alkohol spożywany w największej ilości podczas ostatniej sytuacji picia (dane w %)

Źródło: Badania PAPI, N = 508

Wykres 17 Alkohol spożywany w największej ilości podczas ostatniej sytuacji picia według typów szkół (dane w %)

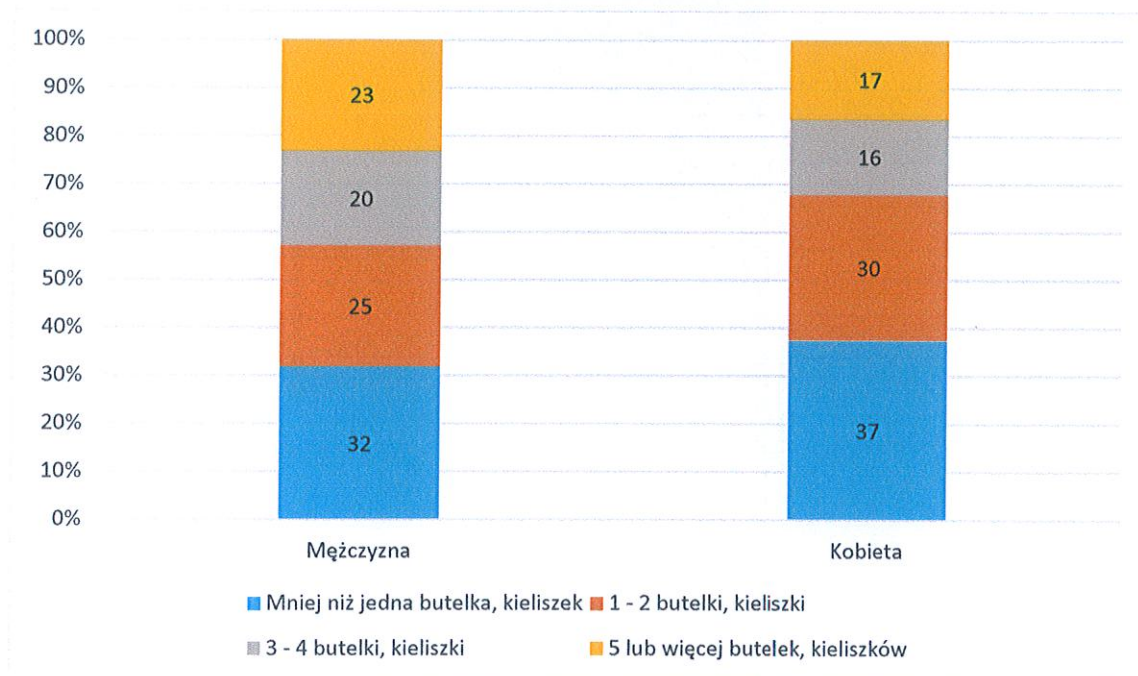
Źródło: Badania PAPI, N = 517

Analizując ilość spożytego alkoholu podczas ostatniej sytuacji picia według podziału na typy szkół, należy stwierdzić, iż uczniowie najczęściej spożywają piwo, chociaż wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych znaczną popularność zyskuje również wódka, która była spożywana przez 1/3

uczniów podczas ostatniej sytuacji picia. Uczniowie szkół podstawowych wskazywali cydr jako spożywany w większych ilościach, jednakże mógł on zostać pomyłony z innym alkoholem, ponieważ w rozmowach odbywających się w trakcie wypełniania ankiet, wskazywali na nieznaną tego alkoholu.

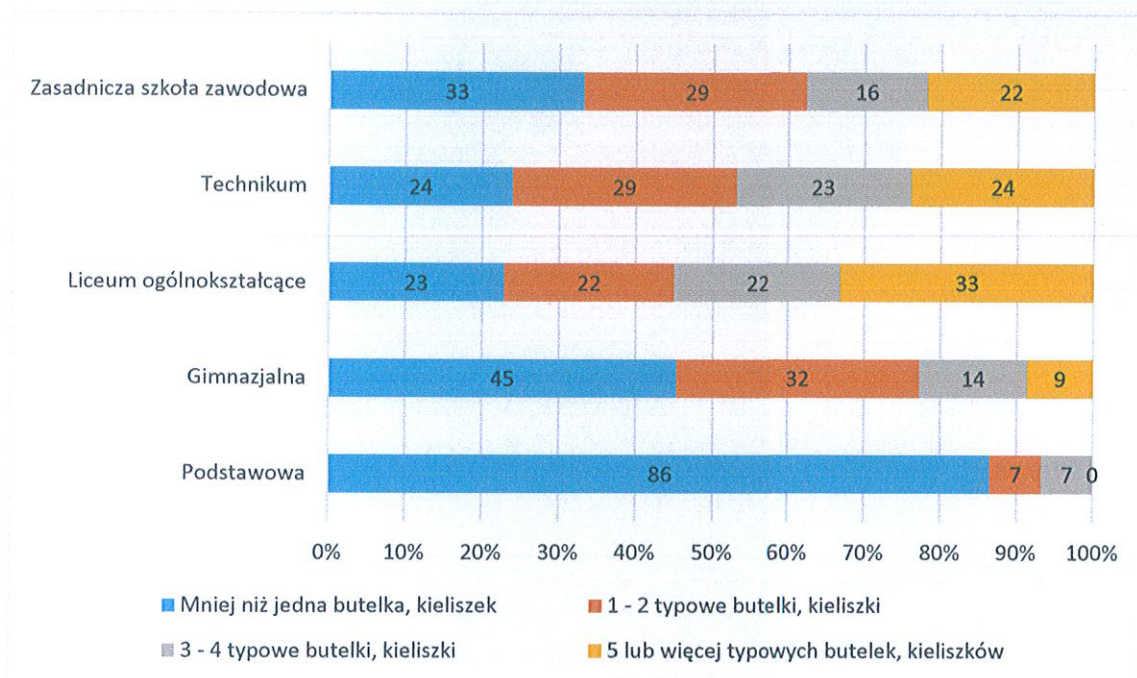
Dokładna analiza ilości spożytego alkoholu podczas ostatniej sytuacji picia wskazuje, iż więcej kobiet niż mężczyzn wypilo mniej niż jedną butelkę/kieliszek oraz 1-2 butelek/kieliszków. Dopiero przy większych ilościach alkoholu zaczynają przodować mężczyźni. Niepokojące jest, iż większy odsetek osób wypilo powyżej pięciu butelek albo kieliszków danego alkoholu, niż trzy lub cztery butelki/kieliszki.

Wykres 18 Ilość spożytego alkoholu podczas ostatniej sytuacji picia (dane w %)

Źródło: Badania PAPI, N = 506

Wykres 19 Ilość spożytego alkoholu podczas ostatniej sytuacji picia według typów szkół (dane w %)

Źródło: Badania PAPI, N = 515

Analizując miejsce spożycia alkoholu przez uczniów, należy wskazać, iż około 1/3 osób z poszczególnych typów szkół, spożywała alkohol w swoim domu, ale spośród uczniów szkół podstawowych odsetek tych osób wynosi około 60%. Drugim miejscem pod względem picia alkoholu są spotkania u znajomych, które wśród osób uczęszczających do szkół ponadgimnazjalnych cieszą się większą popularnością niż spożycie alkoholu w domu. Oznacza to okazjonalne picie alkoholu podczas spotkań z osobami znajomymi. Niniejsza kategoria może również być tożsama z miejscem spożycia wskazywanym, jako domówka, co łącznie oznacza, że podczas spotkań towarzyskich około 50% uczniów spożywa alkohol, szczególnie w przypadku uczniów szkół ponadgimnazjalnych: liceów, techników i szkół zawodowych. Dyskoteka oraz bar, jako miejsce spożycia alkoholu są najmniej popularne, jednakże uczniowie zasadniczej szkoły zawodowej, liceum i technikum nieznacznie zadeklarowali spożycie alkoholu podczas zabaw albo spotkań organizowanych poza domem.

Uczniów poproszono również o odniesienie się do różnych stanów, które mogą wystąpić po spożyciu alkoholu, szczególnie, gdy spożyty alkohol będzie w nadmiernej ilości. Możliwość wystąpienia złego samopoczucia oraz wystąpienia kaca w następnym dniu nie jest możliwa u około 53% osób, które tak właśnie odniosły się do danego stwierdzenia. Negatywne konsekwencje są dopuszczalne przez około 23% osób, chociaż wystąpienie kaca zakłada 31% respondentów. Jest to znaczny odsetek, który świadczy, że choć młode osoby spożywają alkohol okazjonalnie, to nie znają one umiaru, który

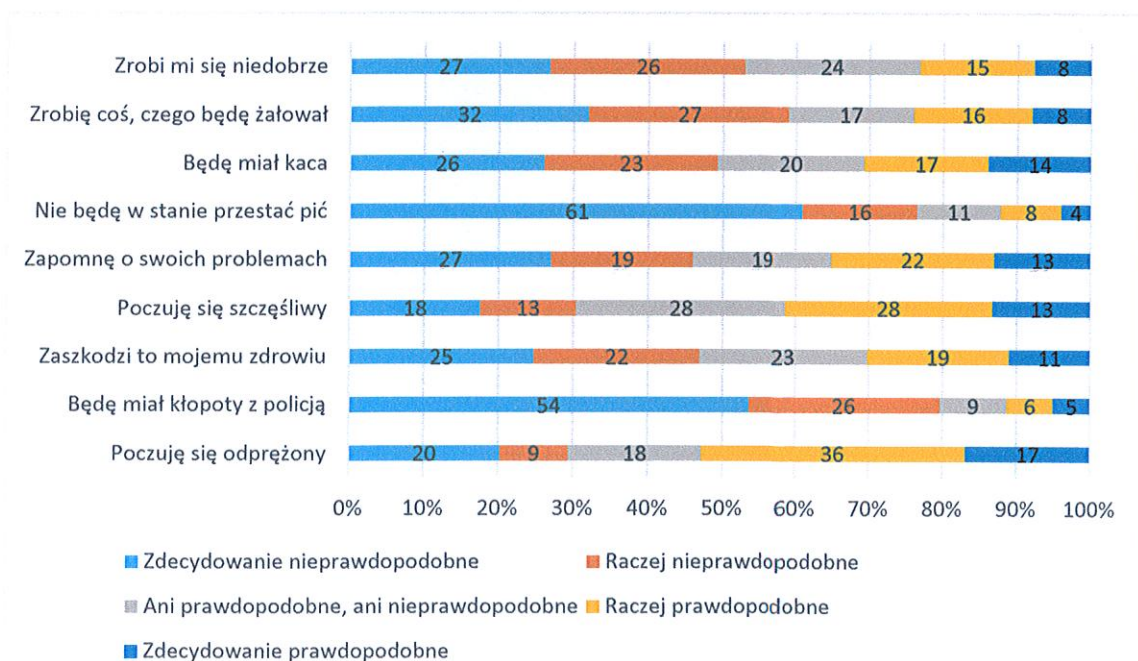
sprawiłby, że na następny dzień będą czuli się dobrze. Należy dostrzec, iż stany emocjonalne, które są najczęściej przypisywane w wyniku spożycia alkoholu, czyli możliwość zapomnienia o swoich problemach, poczucia się szczęśliwym oraz odprężonym, deklaruje około 53% respondentów.

Tabela 11 Miejsce spożywania alkoholu (dane w %)

	Podstawowa	Gimnazjalna	Liceum ogólnokształcące	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa	Mężczyzna	Kobieta
W swoim domu	60	25	27	19	15	21	27
U znajomych	20	28	24	40	36	31	29
Podczas domówki	7	17	19	21	15	20	16
Na ulicy	0	13	6	8	19	10	11
W barze/pubie	0	1	7	3	4	3	3
W dyskotecie	13	4	5	7	7	7	5
W restauracji	0	3	2	2	0	2	2
W innym miejscu	0	9	10	0	4	6	7

Źródło: Badania PAPI, N = 519

Wykres 20 Ocena stanu po wypiciu alkoholu (dane w %)

Źródło: Badania PAPI, N = 527

Uczniowie szkół mogą spożywać alkohol w umiarkowanych ilościach, ale zgodnie z danymi, znaczna ilość respondentów odczuwa negatywne konsekwencje po spożyciu alkoholu. W związku z tym zasadne jest postawienie pytania odnośnie częstotliwości „upijania się”. Około 12% uczniów ze szkoły gimnazjalnej oraz liceum ogólnokształcącego i technikum upiło się w ciągu 30 dni około 1 lub 2 razy. Niniejsze wyniki są zbliżone do tych pochodzących z badania ogólnopolskiego, chociaż niekorzystna tendencja występuje w zasadniczych szkołach zawodowych, których uczniowie zdecydowanie częściej mieli okazję „upijania się” nawet do dziewięciu razy w ciągu ostatnich 30 dni. Analizując wskaźnik spożycia wśród kobiet i mężczyzn, trzeba podkreślić, iż jest on bardzo zbliżony i nie można wskazać przewagi którejkolwiek z płci w zakresie upijania się.

Tabela 12 Sytuacja „upicia” w ciągu ostatnich 30 dni (dane w %)

	Podstawowa	Gimnazjalna	Liceum ogólnokształcące	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa
Nigdy	97	83	81	84	77
1 – 2 razy	3	11	16	11	11
3 – 5 razy	0	3	3	3	7
6 – 9 razy	0	3	0	1	1
10 – 19 razy	0	0	0	2	4

Źródło: Badania PAPI, N = 524

Odsetek uczniów przebadanych w Kołobrzegu, którzy kiedykolwiek w życiu „upili się”, oscyluje w granicach podobnych do wyników badań ogólnopolskich ESPAD, jednakże w kategorii gimnazjalistów oraz uczniów liceum ogólnokształcącego jest mniejszy o 10%. Należy podkreślić, iż starszy wiek respondentów warunkował większy odsetek osób, które kiedykolwiek w życiu wypili zbyt dużo alkoholu, chociaż niepokojące są dane wskazujące na to, iż około powyżej 50% osób uczęszczających do szkół ponadpodstawowych oraz 46% gimnazjalistów miało sytuację, w której wypili zbyt dużo alkoholu.

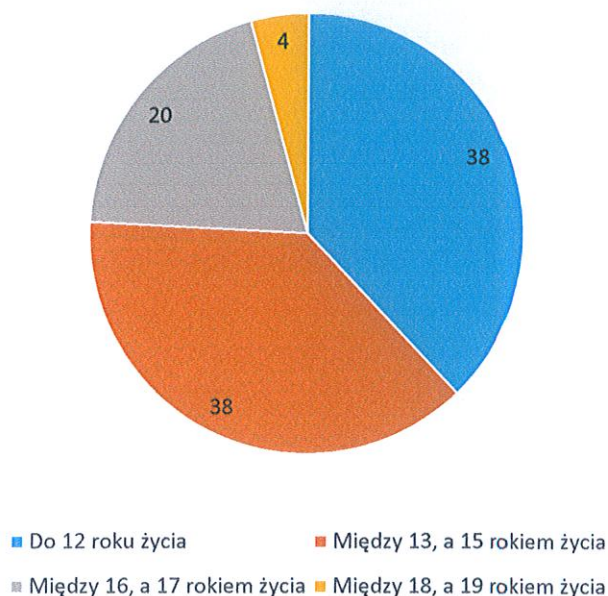
Tabela 13 Sytuacja „upicia” kiedykolwiek w życiu (dane w %)

	Podstawa wowa	Gimnazjaln a	Liceum ogólnokształcąc e	Technikum	Zasadnicz a szkoła zawodowa
Nigdy	68	54	39	32	39
1 – 2 razy	15	26	31	32	29
3 – 5 razy	12	12	17	20	18
6 – 9 razy	0	4	8	9	8
10 – 19 razy	5	4	5	7	6

Źródło: Badania PAPI, N = 508

Na sam koniec, rozważając spożycie alkoholu przez uczniów należy wskazać wiek inicjacji alkoholowej, który wśród większości uczniów był wczesny, ponieważ zarówno 38% osób spożyło pierwszy alkohol w okresie do 12 roku życia oraz tyle samo pomiędzy 13 a 15 rokiem życia.

Wykres 21 Wiek pierwszego spożycia alkoholu (dane w %)

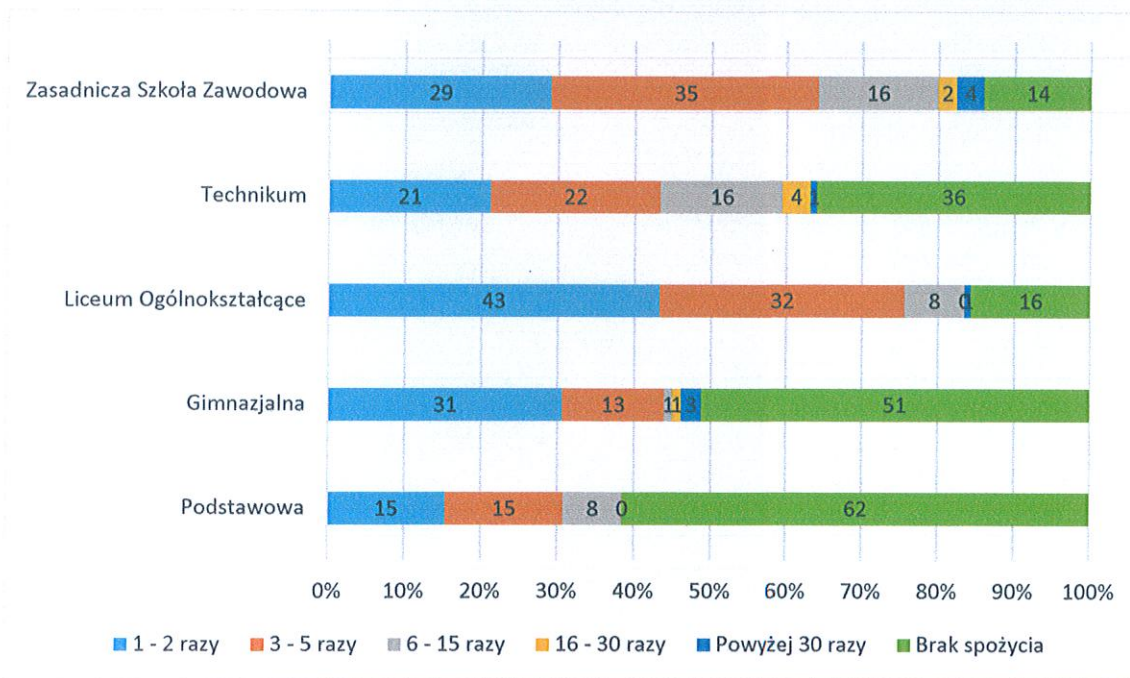

Źródło: Badania PAPI, N = 519

Podzielenie uczniów spożywających alkohol oraz tych, którzy go nie pili na rodzaje szkół, umożliwia wykazanie różnic pomiędzy poszczególnymi obszarami terytorialnymi. Wśród szkół, których największa

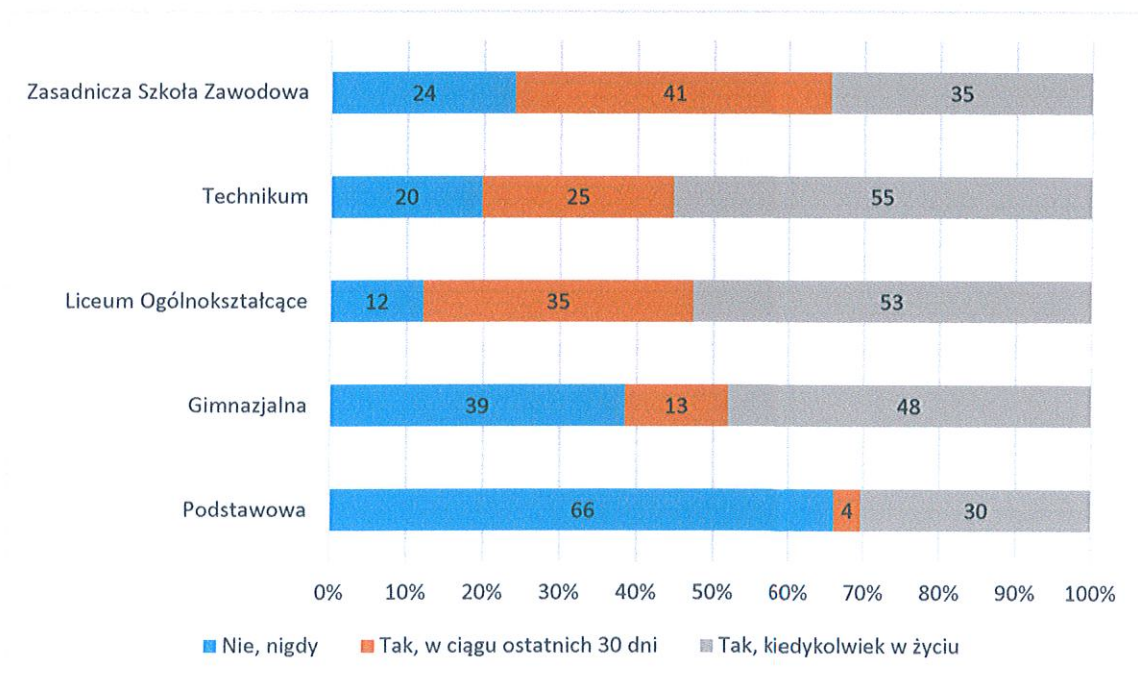
ilość uczniów zadeklarowała nie spożywanie alkoholu zaliczamy szkoły podstawowe (62%) oraz gimnazjalne (51%). Znaczna ilość uczniów zasadniczej szkoły zawodowej i liceum ogólnokształcącego spożywała alkohol od trzech do pięciu razy. Najwięcej osób okazjonalnie piło alkohol w ciągu 30 dni przed terminem badania także wśród uczniów liceum ogólnokształcącego i szkoły zawodowej.

Wykres 22 Spożycie alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni (dane w %)

Źródło: Badania PAPI, N = 522

Wykres 23 Sytuacja, w której istniała możliwość spróbowania alkoholu i nie skorzystano z niej (dane w %)

Źródło: Badania PAPI, N = 841

Większość uczniów szkół ponadgimnazjalnych otrzymywała od swoich kolegów/koleżanek lub innych osób zachętę do spożycia alkoholu, jednakże nie skorzystało z tej możliwości. Uczniowie szkoły zasadniczej zawodowej najczęściej otrzymują takie propozycje, ponieważ aż 41% z nich miało możliwość spróbować alkohol w ciągu ostatnich 30 dni. Najwięcej osób uczęszczających do szkół podstawowych oraz gimnazjów nie miało takiej możliwości, co należy uznać za bardzo dobry wynik.

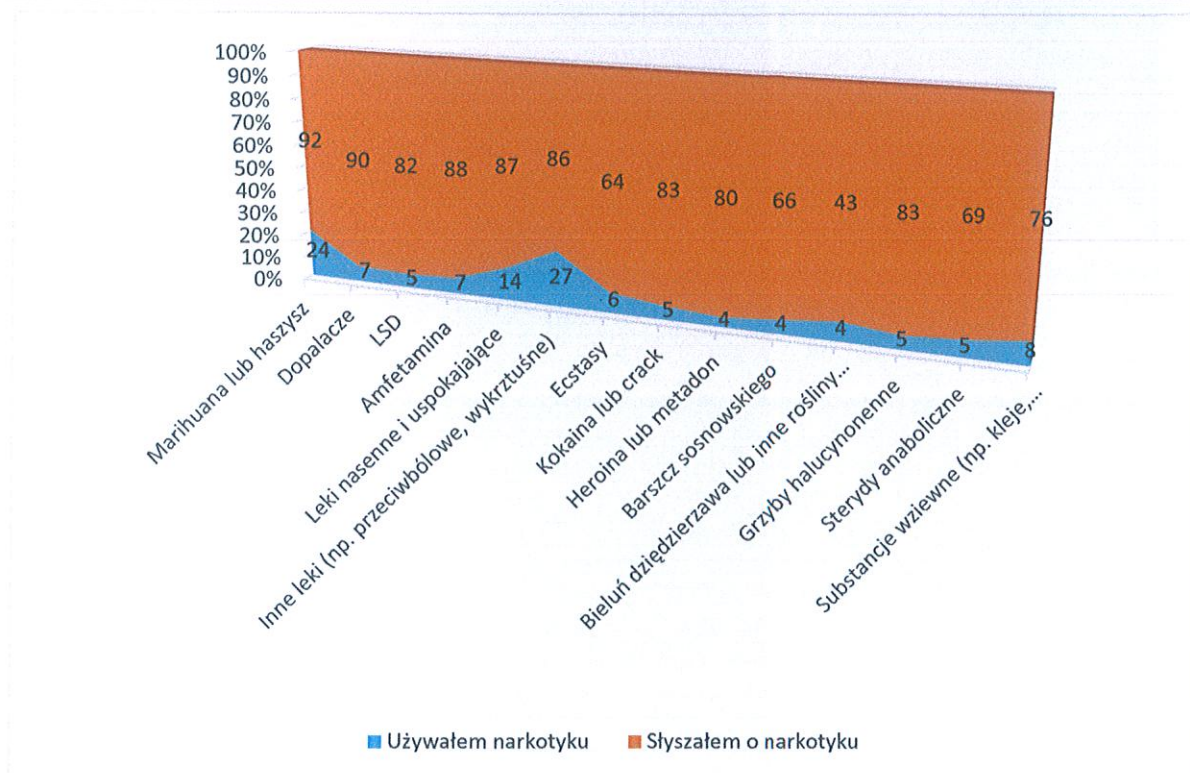
Branie narkotyków wśród uczniów

W toku realizowanego badania wśród uczniów szkół kołobrzeskich szkół, zapytano respondentów ze wszystkich typów szkół o zażywanie narkotyków oraz znajomość poszczególnych rodzajów środków psychoaktywnych. Największa ilość uczniów słyszała o marihuanie lub haszyszu oraz dopalaczach, które są znane około 90% respondentów. Najmniej znane są rośliny halucynogenne, sterydy, a wśród narkotyków ecstasy. Analizując ilość osób używających substancje psychoaktywne należy podkreślić, iż około 1/4 uczniów zażywała w swoim życiu marihuanę, natomiast dopalaczy próbowało 7% badanych. Znaczny odsetek osób brało również leki nasenne i uspokajające oraz przeciwbólowe. W przypadku leków istnieje ryzyko uzależnienia się, tym bardziej, iż część z nich jest powszechnie dostępna i nie stanowi substancji zakazanych.

Rozważając ilość osób zażywających narkotyki, można przytoczyć wyniki badań ESPAD 2015, z których wynika, iż przetwory konopi były zażywane przez 25% osób w wieku 15 – 16 lat, spośród których 10% używało marihuany na 30 dni przed badaniem ogólnopolskim. Liczebność użytkowników marihuany rośnie wraz z wiekiem i w populacji osób w wieku 17 – 18 lat stanowi 43% kiedykolwiek w życiu oraz 15% w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem. Należy podkreślić, iż około 30% osób badanych zażywało marihuanę w ciągu ostatniego roku przed badaniem. Po przeanalizowaniu powyższych wyników można założyć, iż liczba stałych użytkowników marihuany wynosi około 15%, taka sama liczba osób skorzystała raz lub okazjonalnie z konopi. Uzyskany wynik 15% osób często zażywających marihuanę, może sugerować duże prawdopodobieństwo uzależnienia się od tego narkotyku¹.

¹ Używanie substancji psychoaktywnych przez polską młodzież w 2015 roku, ESPAD, notatka prasowa

Wykres 24 Odsetek słyszących o narkotykach oraz biorących narkotyki (dane w %)

Źródło: Badania PAPI, N = 847

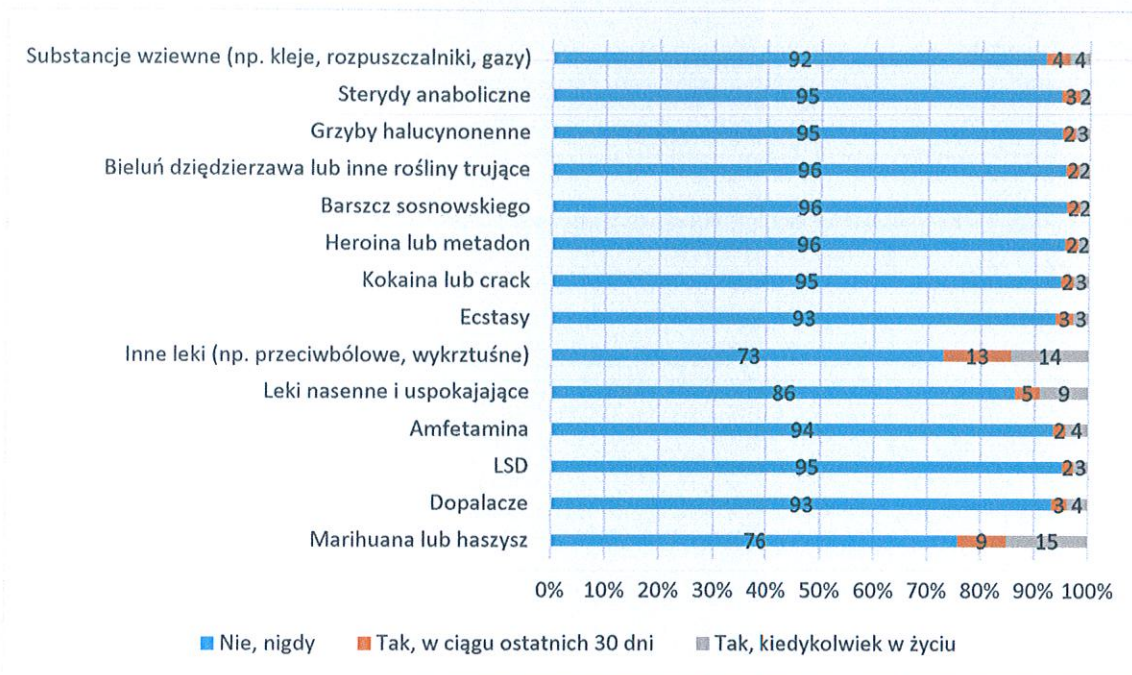
W toku realizowanego badania wśród uczniów kołobrzeskich szkół należy podkreślić, iż tożsamy odsetek badanych zadeklarował używanie marihuany oraz dopalaczy. Przeważa ilość osób używających leków nasennych, uspokajających oraz przeciwbólowych, a jak zostało wspomniane, mogą one prowadzić do uzależnienia, ze względu na działanie psychoaktywne, a dodatkowo łatwą dostępność tych środków. Należy również podkreślić, iż 9% uczniów kołobrzeskich szkół zażywało marihuanę w ciągu 30 dni przed badaniem, a kiedykolwiek w życiu miało z nią kontakt około 15% osób. Wynika to z rozłączności dwóch kategorii odpowiedzi, które mogli wybrać respondenci. Odsetek osób używających marihuany jest niższy niż w skali ogólnopolskiej, jednakże należy uznać go za bliski tendencji ogólnopolskiej. Jednakże, aby dokładnie zaobserwować tendencję, należałoby przeprowadzić kolejne badania w krótkim odstępie czasowym.

Warto zastanowić się nad wskaźnikiem osób używających dopalaczy, ponieważ 3% uczniów zażywało ich w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem, a kolejne 4% kiedykolwiek w życiu. Skala użytkowników dopalaczy jest niższa niż w wynikach badania ESPAD 2015, w którym wskazano, iż 10% osób korzystało z dopalaczy kiedykolwiek w życiu, a 4% w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem ogólnopolskim².

² Używanie substancji psychoaktywnych przez polską młodzież w 2015 roku, ESPAD, notatka prasowa

Korelując niniejsze dane z sytuacją uczniów z Kołobrzegu, należy podkreślić, iż wskaźniki procentowe użytkowników dopalaczy wśród uczniów są niższe niż w próbie ogólnopolskiej, ale stanowią również niepokojący wskaźnik, ze względu na szkodliwość i nieprzewidywalność substancji, z których składają się dopalacze.

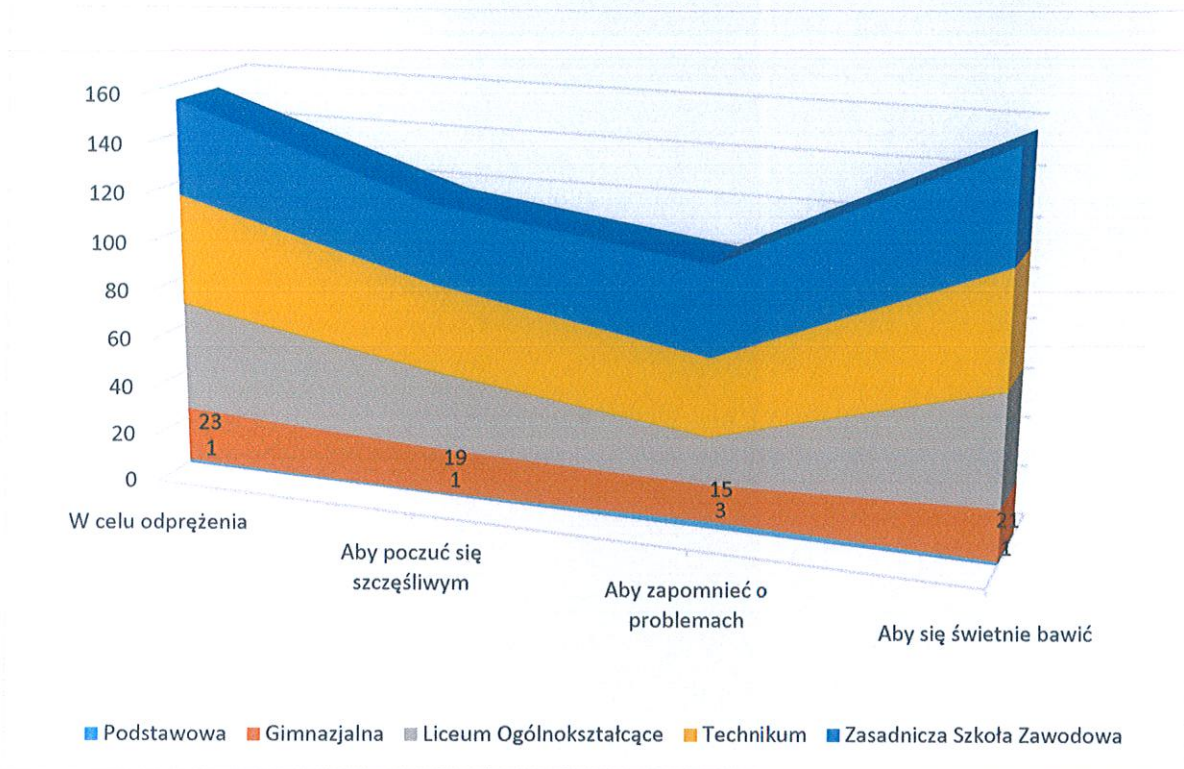
Wykres 25 Używanie substancji psychoaktywnych (dane w %)

Źródło: Badania PAPI, N = 845

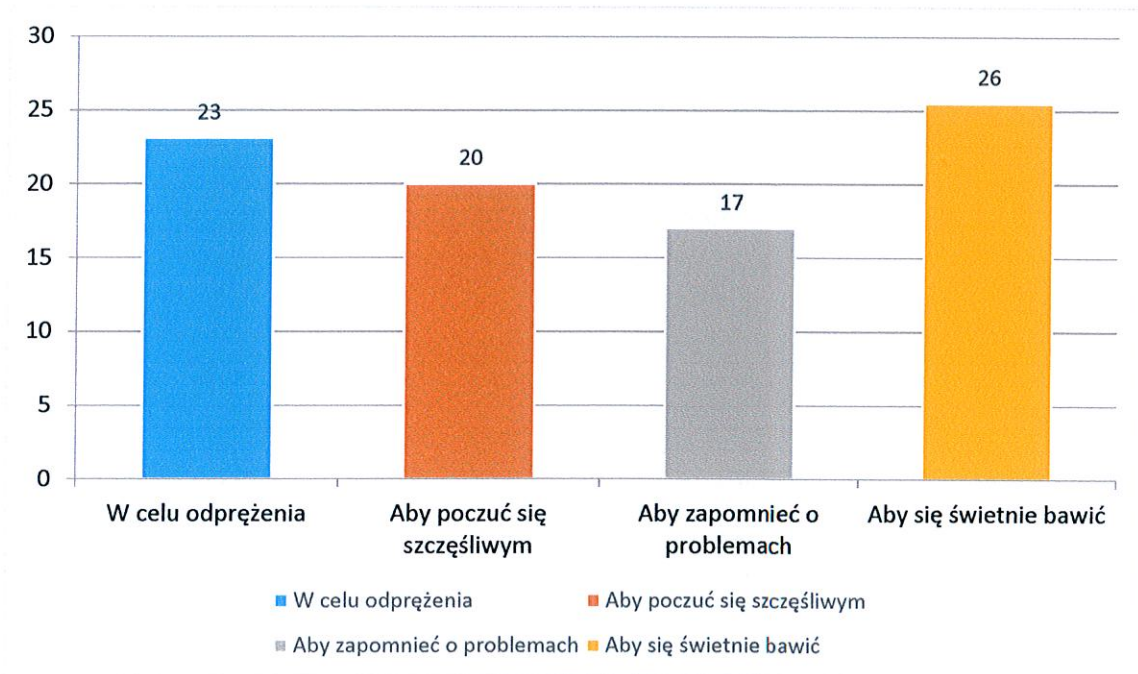
Rozważając kompleksowo możliwość uzależnienia od narkotyków, należy wskazać powody sięgania przez uczniów po substancje psychoaktywne. Najważniejszą determinantą sięgnięcia po środki jest chęć świetnej zabawy. Niniejsza potrzeba jest ważna zarówno dla kobiet jak i mężczyzn, bo wskazało ją 26 %. Tuż potem dla istotne jest odprężenie – 26 % mężczyzn i 23 % kobiet oraz poczucie się szczęśliwym – 20 % mężczyzn i 19 % kobiet.

Wykres 26 Powody używania substancji psychoaktywnych (dane w %)

Źródło: Badania PAPI, N = 688

Wykres 27 Powody używania substancji psychoaktywnych (dane w %)

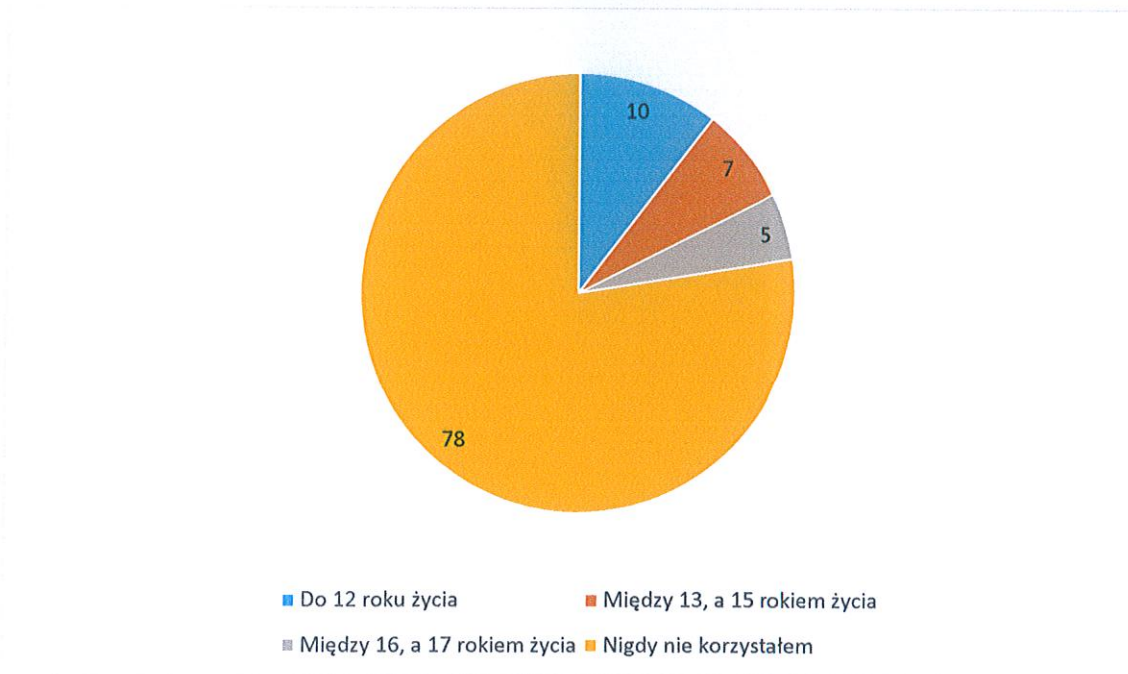
Źródło: Badania PAPI, N = 688 (suma odpowiedzi: raczej łatwo dostępne oraz bardzo łatwo dostępne)

Spośród ogółu uczniów biorących udział w badaniu, 77% nigdy nie korzystało z substancji psychoaktywnych, co jest wyższym wskaźnikiem niż ten zaprezentowany w badaniach ESPAD

wykonywanych na ogólnopolskiej próbie uczniów. Jednakże spośród uczniów, którzy sięgają po narkotyki oraz inne środki, najwięcej osób zażyło ich po raz pierwszy w szkole podstawowej oraz gimnazjalnej, czyli w okresie najsilniejszego buntu młodzieżowego oraz intensywnego procesu dorastania. Jest to niebezpieczne ze względu na możliwość łatwego uzależnienia się od substancji, które dostarczając pozytywnych emocji, pozwalają pozornie zapomnieć o problemach i zmartwieniach.

Podsumowując, należy podjąć działania zapobiegające albo utrudniające możliwość sięgania po substancje psychoaktywne przez uczniów szkół gimnazjalnych. Właśnie ta kategoria uczniów powinna zostać objęta najintensywniejszymi działaniami profilaktycznymi.

Wykres 28 Wiek pierwszego skorzystania ze środków psychoaktywnych (dane w %)

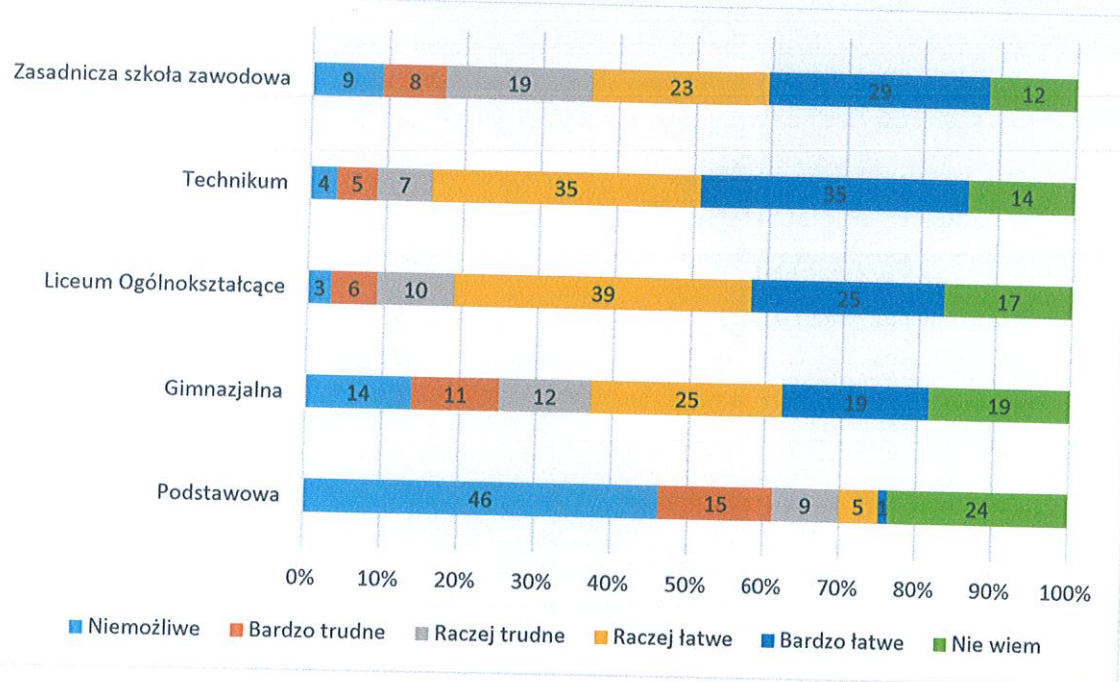
Źródło: Badania PAPI, N =836

Uczniów poproszono o ocenienie wielkości wpływu marihuany na palącego, ze względu na to, iż w badaniach ogólnopolskich marihuana jest postrzegana, jako wywołująca „duże ryzyko” przez 69% osób, w sytuacji jej regularnego palenia oraz przez około 30% respondentów w sytuacji nieregularnego palenia³. Warto podkreślić, iż wyższa dostępność tego narkotyku i łatwość zakupu pozwala na częstsze jej spożywanie. Łatwość zakupu marihuany jest dostrzegana przez około 52% uczniów szkół zawodowych, dla uczniów techników w 50 % oraz liceów w około 42%. Najtrudniej nabyć niniejszy narkotyk jest osobom, które uczęszczają do szkół podstawowych oraz gimnazjów, chociaż w przypadku

³ Używanie substancji psychoaktywnych przez polską młodzież w 2015 roku, ESPAD, notatka prasowa

tych ostatnich uczniów około 38% stwierdziło, iż zakup marihuany nie wymaga dodatkowych trudności i jest możliwy. Jest to szczególnie niepokojące w przypadku tych najmłodszych osób, które są najbardziej podatne na uzależnienia.

Wykres 29 Ocena stopnia trudności kupna marihuany (dane w %)

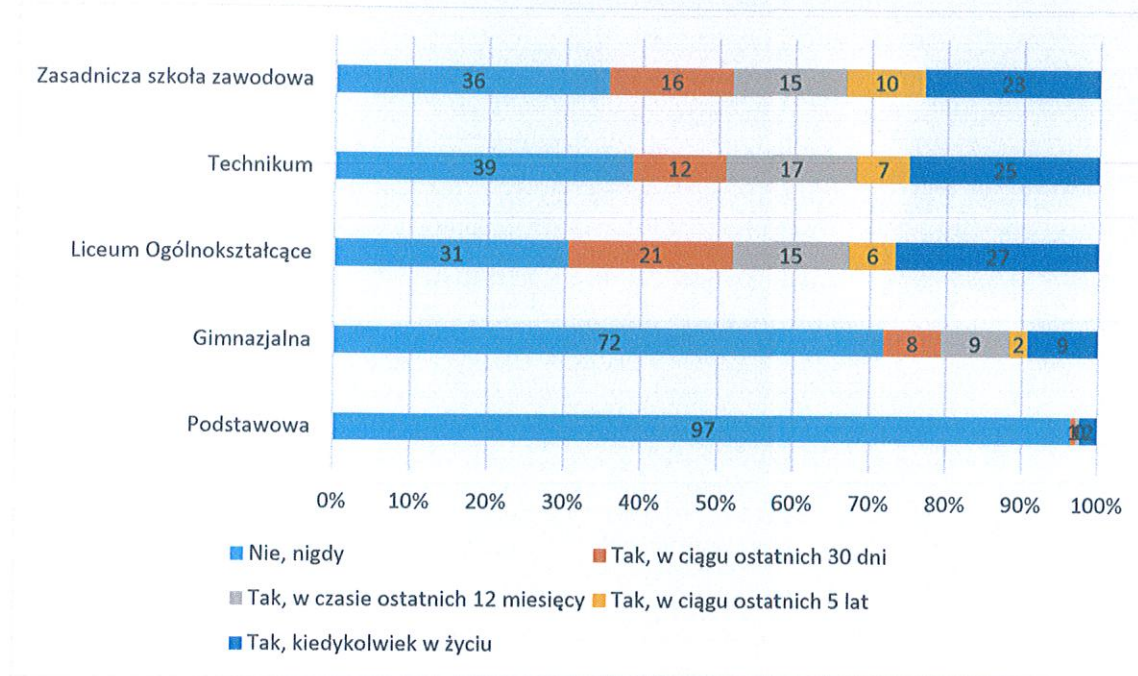
Źródło: Badania PAPI, N = 839

Większym zagrożeniem dla młodych osób są dopalacze, które mogą wywoływać bardzo negatywne konsekwencje dla zdrowia, dlatego kluczowe jest przeciwdziałanie używaniu dopalaczy przez uczniów. Porównując dane o dostępności dopalaczy z marihuaną, należy wskazać, iż uczniowie zasadniczej szkoły zawodowej w 52% twierdzą, iż są one łatwo dostępne, a ponad 60% uczniów techników i liceów uważa podobnie. Niepokojący jest wskaźnik 44% uczniów szkół gimnazjalnych, którzy wskazali na łatwy dostęp do dopalaczy, chociaż jedynie 19% oceniło go jako bardzo łatwy. W szkołach podstawowych, około ¼ uczniów nie wie jak kupić dopalacze, a około połowa ocenia to jako niemożliwe. Jedynie 6% osób stwierdziło, że łatwo mogłoby kupić dopalacze. Podsumowując należy podkreślić, iż łatwy dostęp do dopalaczy jest szczególnie niepokojący, gdyż są to substancje mogące wywoływać skutki powodujące śmierć osób zażywających.

Warto przeanalizować możliwość, z jaką mieli do czynienia uczniowie, w zakresie skorzystania i wypróbowania marihuany. Analizując uczniów gimnazjum, można zauważyć, iż 8% z nich miało możliwość spróbowania marihuany, ale nie skorzystało z takiej możliwości. Wskaźnik w szkołach ponadgimnazjalnych jest wyższy, ponieważ w zasadniczej szkole zawodowej oscyluje w granicach 16%, a w liceum 21%. Należy podkreślić, iż ¼ uczniów szkół ponadgimnazjalnych miała możliwość

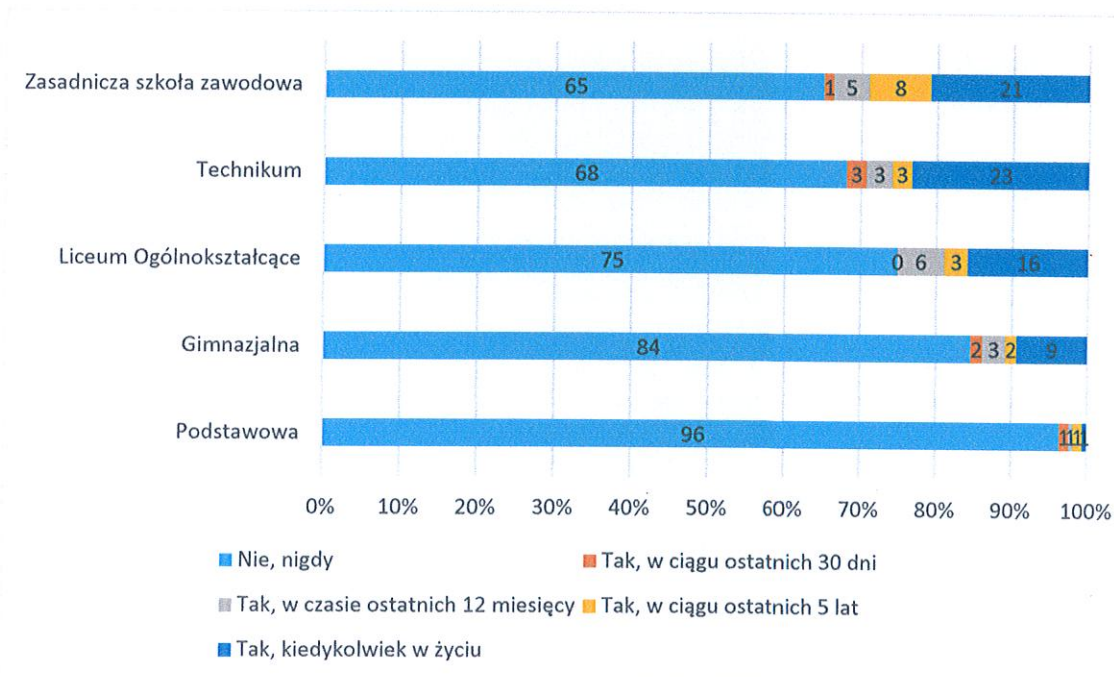
spróbowania marihuany kiedykolwiek w życiu, co świadczy o powszechności tego środka uzależniającego.

Wykres 30 Sytuacja możliwości spróbowania marihuany i nie skorzystania z niej (dane w %)

Źródło: Badania PAPI, N = 842

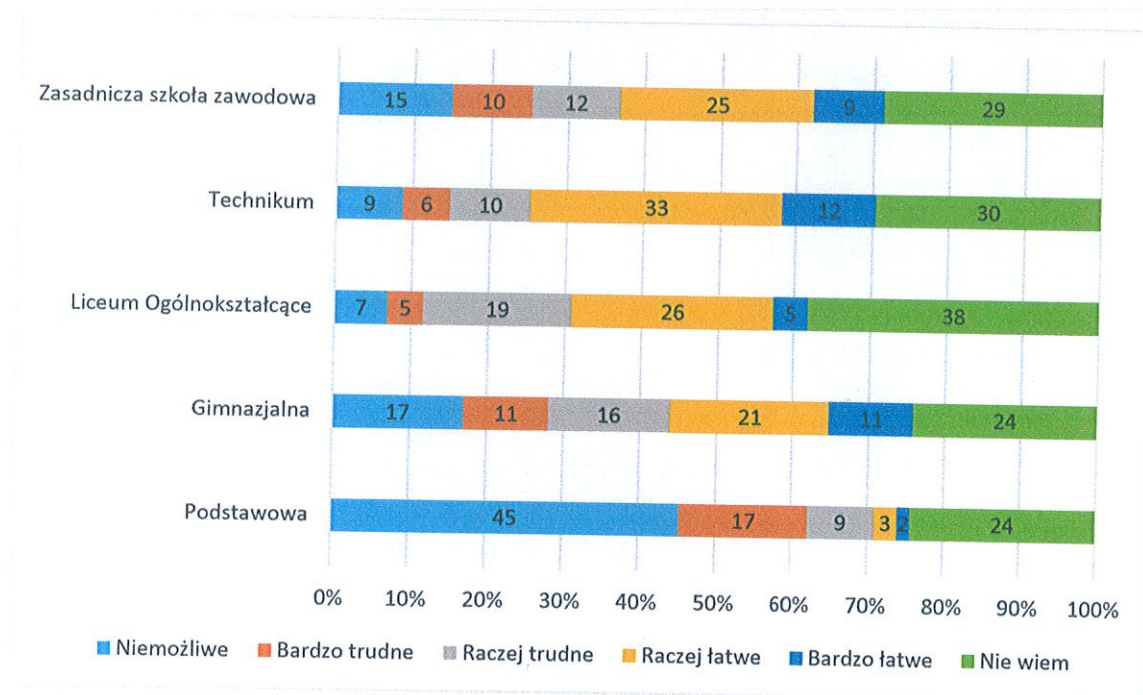
Wykres 31 Sytuacja możliwości spróbowania dopalaczy i nie skorzystania z niej (dane w %)

Źródło: Badania PAPI, N = 838

Znacznie więcej badanych osób miało możliwość spróbowania dopalaczy, ale nie skorzystało z niej, gdyż w szkołach ponadgimnazjalnych odsetek osób wynosi powyżej 60%, a najwyższy jest w liceum ogólnokształcącym, gdzie wynosi 75%. Jednakże powyżej 20% uczniów szkół zawodowych i techników miało kiedykolwiek możliwość spróbowania dopalaczy, co jest zjawiskiem niepokojącym. W niniejszych typach szkół. Około 1% - 3% miało taką możliwość w ciągu ostatnich 30 dni. W odniesieniu do uczniów gimnazjów, jedynie 9% wskazało na możliwość spróbowania dopalaczy kiedykolwiek w życiu.

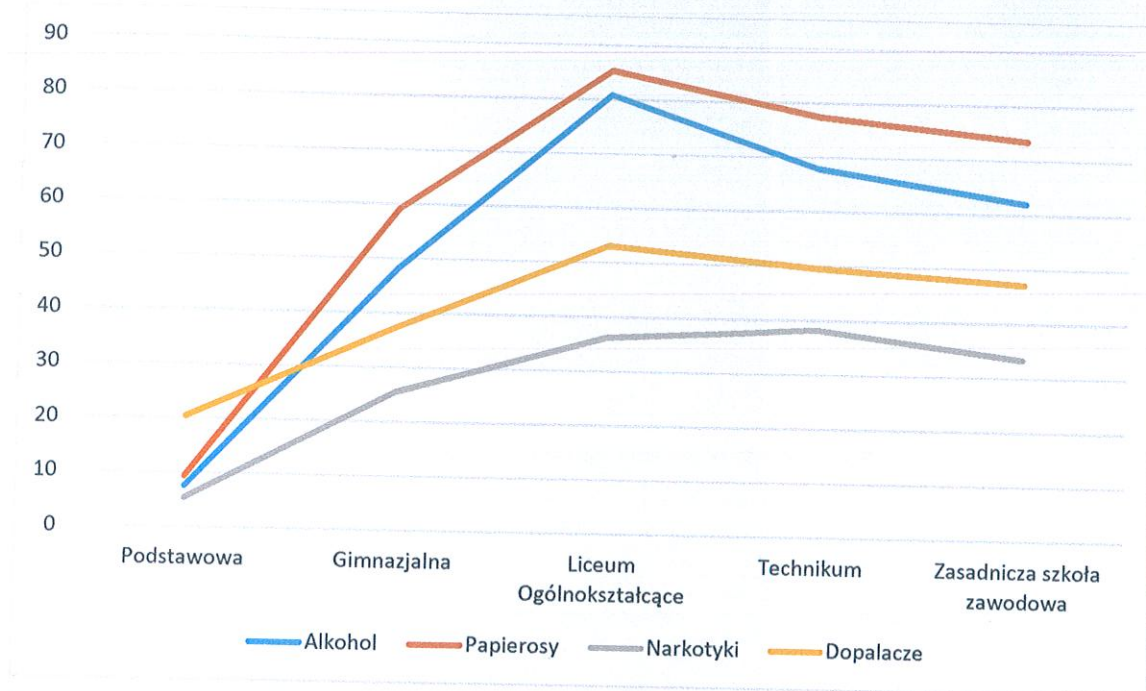
Wykres 32 Ocena stopnia trudności kupna dopalaczy (dane w %)

Źródło: Badania PAPI, N = 838

W celu określenia w pełni zjawiska dostępności substancji psychoaktywnych w środowisku lokalnym, zsumowano odpowiedzi osób wskazujących na łatwą dostępność substancji i zaprezentowano je na jednym wykresie, obrazującym wszystkie substancje używane przez młodzież. Należy podkreślić, iż najbardziej dostępne są papierosy, których problemów z zakupem nie dostrzegają szczególnie uczniowie szkół ponadgimnazjalnych. Następnie istnieje łatwość w zakupie alkoholu oraz leków. Ważne jest, iż najmniejszą dostępność uczniowie dostrzegają w odniesieniu do narkotyków i dopalaczy, które praktycznie nie są dostępne dla uczniów szkół podstawowych. Jednakże w przypadku tych substancji niepokoi wskaźnik dostępności na poziomie 30% w szkołach ponadgimnazjalnych. Podsumowując, konieczne jest podjęcie działań w zakresie obniżenia wskaźnika dostępu do substancji uzależniających.

Wykres 33 Skala dostępności substancji psychoaktywnych w środowisku lokalnym (dane w %)

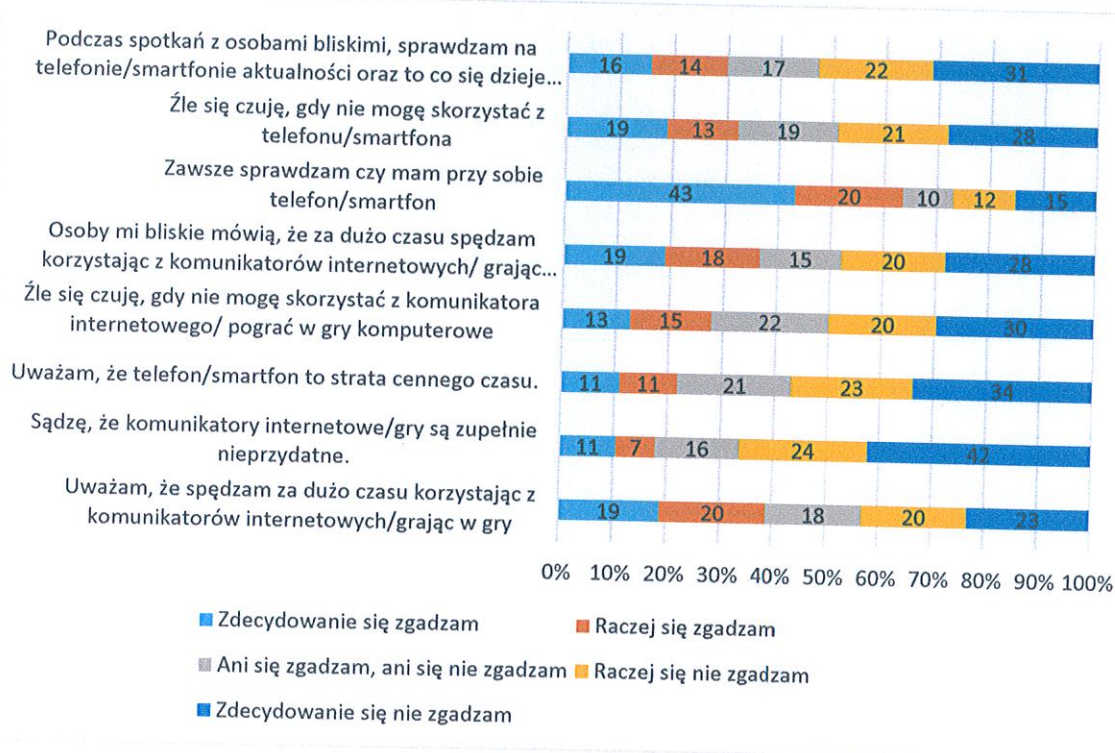
Źródło: Badania PAPI, N = 839 (suma odpowiedzi: raczej łatwo dostępne oraz bardzo łatwo dostępne)

W toku prowadzonej analizy używania substancji psychoaktywnych, wskazano okazjonalny charakter sięgania po substancje psychoaktywne. Poproszono ponadto respondentów o wskazanie środków psychoaktywnych najchętniej wybieranych podczas spędzania wolnego czasu. Uczniowie wskazywali na możliwość skorzystania z danej substancji, jako atrakcyjnej i znajdującej się na pierwszym, drugim i trzecim miejscu. Uczniowie szkół podstawowych wskazywali na największą dostępność dopalaczy w środowisku lokalnym. Łatwa dostępność do niniejszej substancji staje się coraz większym problemem, ponieważ wymaga prowadzenia działań profilaktycznych skoncentrowanych na przeciwdziałaniu używaniu tych substancji. Należy podkreślić, iż dopalacze są znacznie łatwiej dostępne niż narkotyki, a według uczniów wszystkich typów szkół najłatwiej można kupić papierosy oraz alkohol. Około 50% gimnazjalistów wskazało na dostępność alkoholu w środowisku lokalnym.

Ocena różnych zachowań przez uczniów

Wykorzystanie Internetu oraz telefonu/smartfona przez uczniów kołobrzeskich szkół zostało opisane w niniejszej diagnozie. Z danych wynika, iż osoby badane w 63% zawsze sprawdzają czy mają przy sobie smartfon/telefon. Ponadto w 66% przeciwne są stwierdzeniu, że komunikatory i gry internetowe są niepotrzebne, a w 57% negują tezę, że telefony są startą czasu. Na temat ogólnikowych kwestii dotyczących korzystania z telefonów i Internetu dzieci i młodzież stwierdzają głównie, że są to konieczne media w życiu codziennym. Nieco inaczej rozkładają się punkty procentowe, gdy przeanalizujemy osobistą użyteczność Internetu i telefonu. 53% badanych nie używa smartfonów i telefonów przy bliskich. 48% badanych deklaruje, że bliscy nie zwracają im uwagi, iż spędzają zbyt dużo czasu grając lub czatując w komunikatorach, także 43% uczniów jest zdania, że nie spędza dużo czasu na tych czynnościach.

Wykres 34 Odniesienie do zachowań związanych z korzystaniem z Internetu (dane w %)

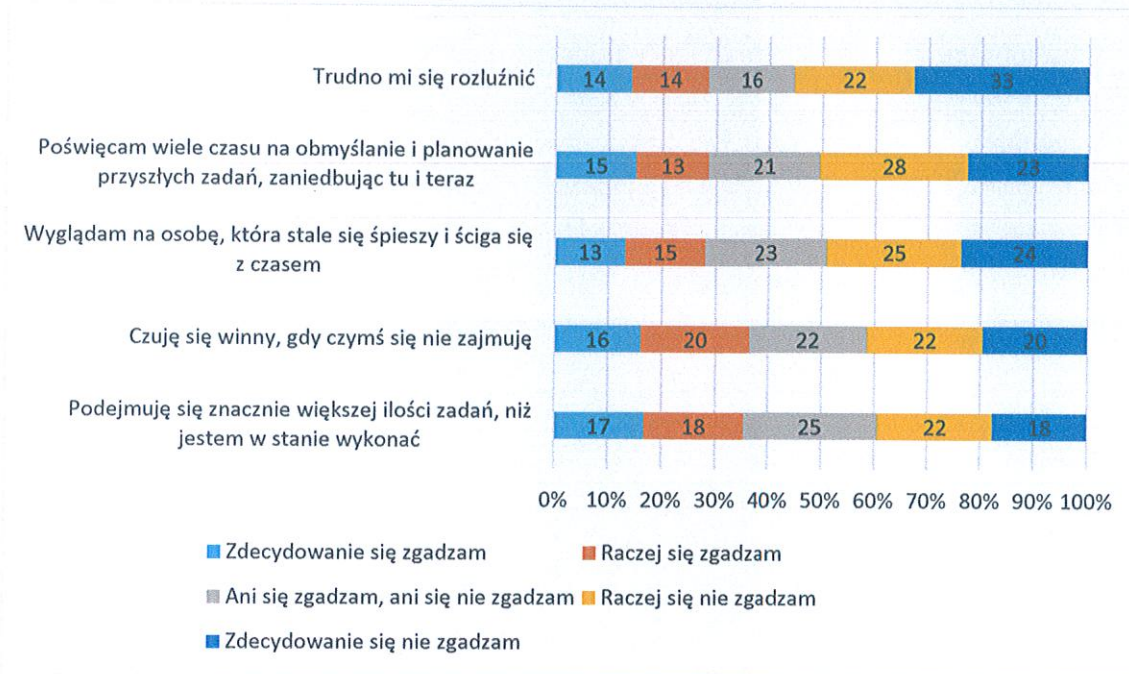

Źródło: Badania PAPI, N = 840

Poproszono również uczniów o odniesienie się do oceny zachowań związanych z wykonywaniem zajęć. Analizując określenia, z którymi zgadzają się młode osoby, należy podkreślić, iż rozkłady odpowiedzi w kategoriach związanych z podejmowaniem niekorzystnych zachowań względem wykonywanej pracy są bardzo zbliżone. Ponad 30% uczniów podejmuje się większej ilości zadań niż jest w stanie wykonać, dodatkowo 32% respondentów czuje się winna, gdy czymś się nie zajmuje, a 28% ma problemy z rozluźnieniem się. Podkreślania wymagają również osoby, które stale się śpieszą oraz bardziej żyją

przyszłością niż teraźniejszością, gdyż ich odsetek wynosi 28% wśród respondentów. Niniejsze określenia, do których odnosili się uczniowie mogą być przesłanką do pracoholizmu w przyszłości.

Wykres 35 Odniesienie do zachowań (dane w %)

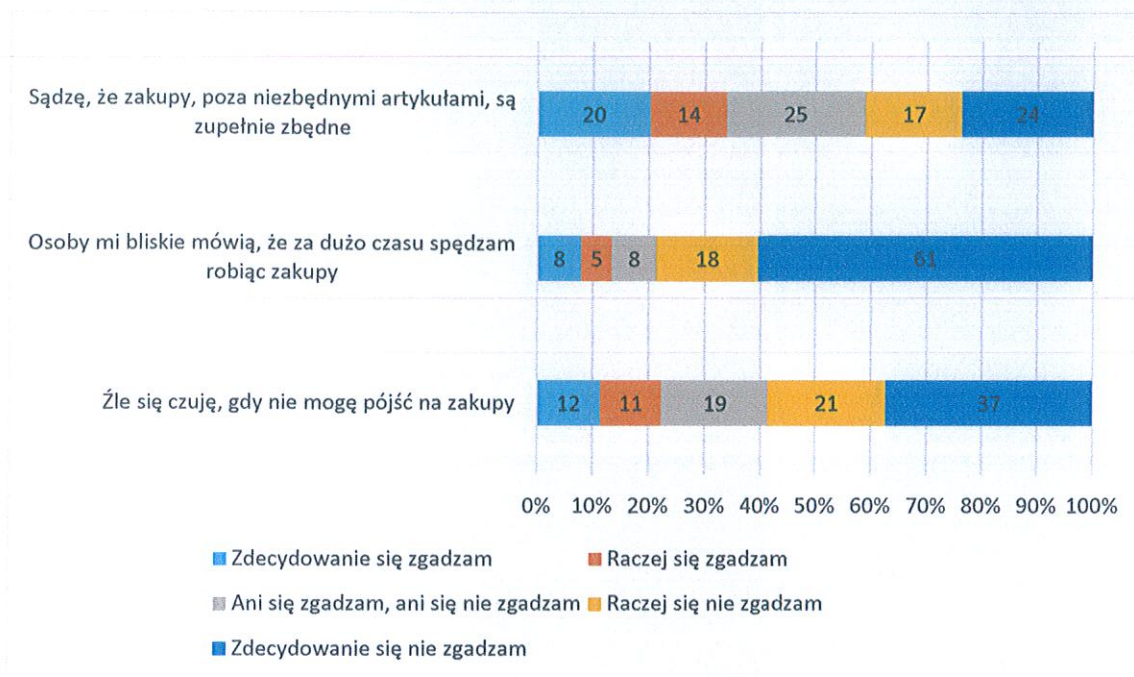

Źródło: Badania PAPI, N = 837

Uczniowie mogli odnieść się również, w toku prowadzonej diagnozy, do częstotliwości dokonywanych zakupów oraz badano możliwość wystąpienia uzależnienia się od zakupów. 79% badanych według swoich bliskich nie spędza zbyt dużo czasu na zakupach, ponadto 25% uczniów nie traci dobrego samopoczucia, gdy nie może zrobić zakupów. Wiąże się to raczej z tym, że młodzież nie dysponuje tak dużą gotówką lub kieszonkowym, aby wydawać pieniądze i chodzić na regularne zakupy, ponieważ jest to raczej zajęcie rodziców.

Jednakże, zgodnie z przytoczonymi wcześniej danymi, należy stwierdzić, iż zdecydowana większość respondentów dokonuje zakupów dla przyjemności, raz na jakiś czas, albo głównie w weekendy, spędzając w taki sposób czas wolny od szkoły. Można stwierdzić ponadto, iż jedynie 10% uczniów spędza czas w trakcie dni powszednich na zakupach, co stanowi niewielki odsetek w porównaniu do ogółu mieszkańców.

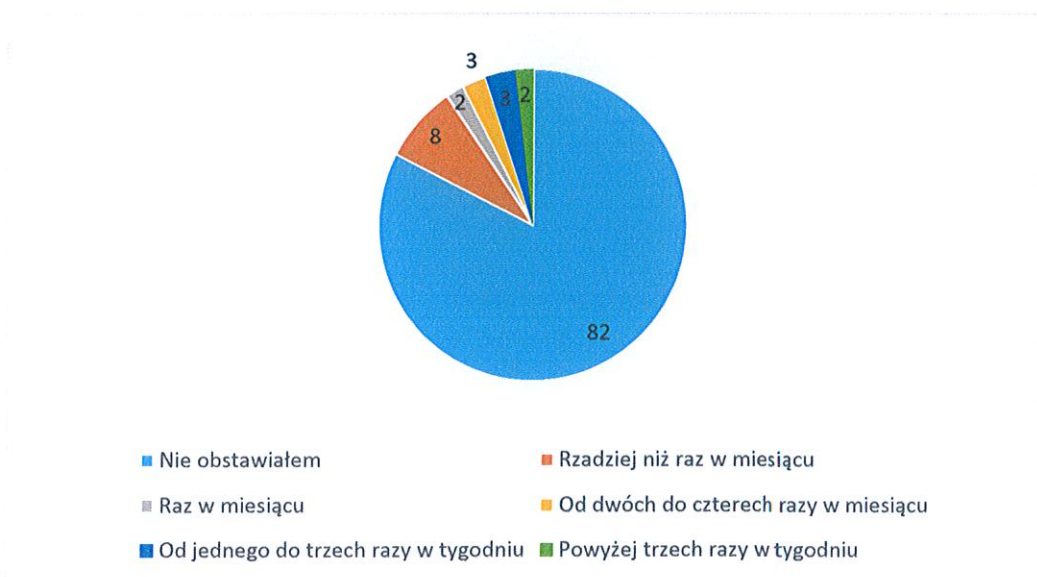
Wykres 36 Opinie na temat dokonywania zakupów (dane w %)

Źródło: Badania PAPI, N = 840

Dużym zagrożeniem dla uczniów jest hazard, a powszechność automatów do obstawiania pieniędzy wzrosła w Polsce, pomimo znacznych ograniczeń prawnych w ich legalnym użytkowaniu. 82% badanych uczniów nie obstawiało pieniędzy, a cotygodniowe granie w różnego rodzaju gry hazardowe zadeklarowało 5% badanych. Warto również wskazać, iż 8% badanych uczniów obstawia pieniądze rzadziej niż raz w miesiącu.

Wykres 37 Częstotliwość obstawiania pieniędzy (dane w %)

Źródło: Badania PAPI, N = 832

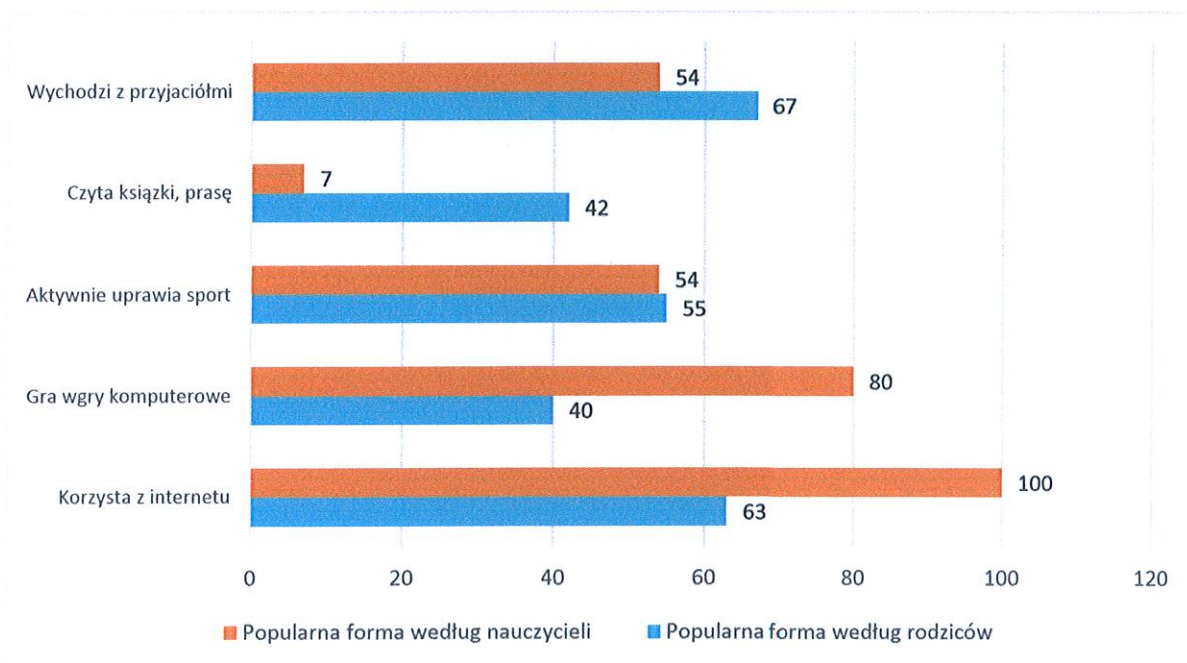
Postrzeganie substancji psychoaktywnych przez dorosłych

W ramach realizacji projektu badawczego, przebadano 60 rodziców oraz 70 nauczycieli ze szkół objętych badaniem, tak aby możliwe było porównanie wyników badań realizowanych wśród młodzieży oraz opinii rodziców na temat używania substancji psychoaktywnych, ich dostępności i zainteresowania młodych osób dopalaczami, marihuaną oraz alkoholem.

Odnosząc się do kwestii spędzania wolnego czasu przez młodzież, nauczyciele zdecydowanie częściej niż rodzice wskazują, iż osoby młode głównie grają w gry komputerowe oraz spędzają czas w internecie. Jedynie 7% nauczycieli dostrzega aby młodzież czytała książki, chociaż rodzice takiej odpowiedzi udzielają w 42%. Dostrzegają oni częściej wychodzenie dziećmi z przyjaciółmi oraz jedynie trochę ponad połowa rodziców dostrzega, że dzieci spędzają czas w internecie.

Analiza niniejszego pytania nasuwa pytanie związane z trafnością oceny zachowań podejmowanych przez dzieci oraz projektowaniem pewnych wydarzeń, które byłyby przez rodziców bardziej pożądane niż są w rzeczywistości. Pytaniem otwartym pozostaje trafność wskazań dwóch badanych grup, a mianowicie to która grupa lepiej zna młode osoby. Odpowiedź na to pytanie wymagałyby odrębnych badań, chociaż analiza wyników pozwala określić, iż nauczyciele zdecydowanie częściej dostrzegają rolę komputera i internetu wśród młodzieży.

Wykres 38 Sposób spędzania czasu przez młodzież

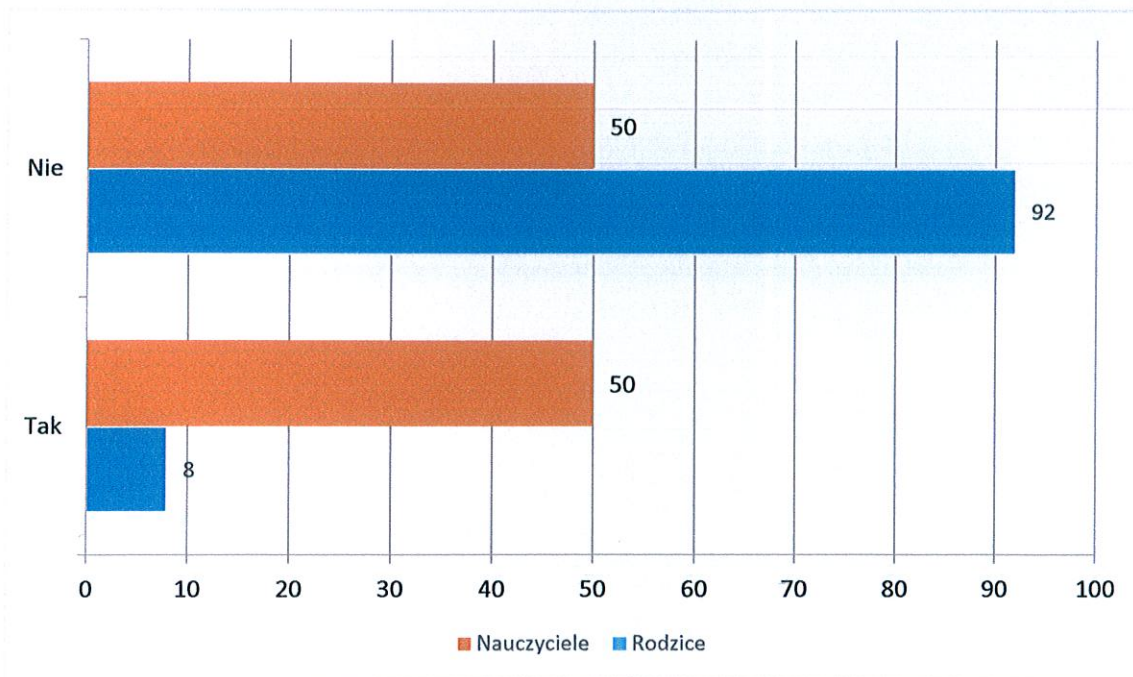

Źródło: Badania PAPI, N = 130

Nauczyciele zdecydowanie częściej dostrzegają palenie papierosów przez młodzież, gdyż połowa respondentów wskazała występowanie tego zjawiska wśród młodych osób. Zdecydowana większość

rodziców nie dostrzega tego problemu wśród swoich dzieci, dlatego widoczne jest zróżnicowanie w ocenach tych dwóch grup, co wynika z doświadczeń, które mają nauczyciele oraz można założyć, iż ich wiedza odnośnie takich zachowań młodzieży jest większa.

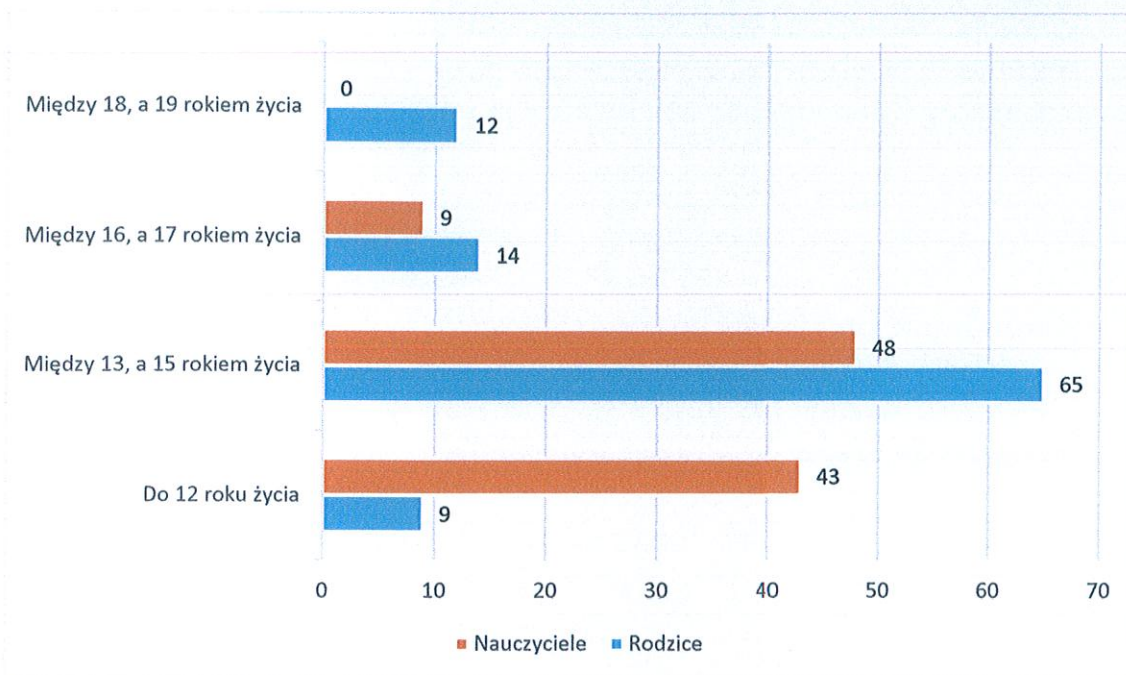
Wykres 39 Palenie papierosów przez młodzież

Źródło: Badania PAPI, N = 130

Nauczyciele zdecydowanie częściej wskazują niższy wiek rozpoczynania palenia przez młodzież, który według nich najczęściej koncentruje się w przedziałach od 13 do 15 roku życia oraz do 12 roku życia. Ponad połowa rodziców uważa, że dzieci rozpoczynają palenie w pierwszym przedziale wiekowym, ale jedynie 9% wskazuje wiek do 12 roku życia. Należy podkreślić, iż zbliżona ilość rodziców dostrzega moment spróbowania zapalenia papierosa, który występuje dopiero po ukończeniu 18 roku życia. W tym przypadku brakuje wskazań nauczycieli, którzy ten wiek wskazują jako zdecydowanie niższy.

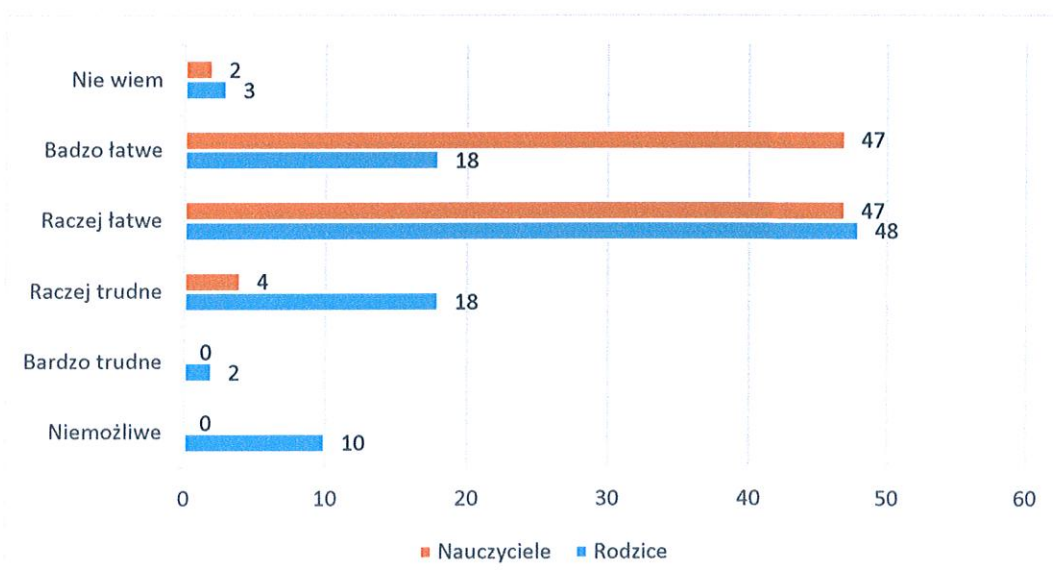
Wykres 40 Wiek pierwszego spróbowania papierosa

Źródło: Badania PAPI, N = 130

Zdecydowana większość nauczycieli uważa, iż kupno alkoholu jest łatwe i nie stanowi problemu dla młodzieży. Wśród rodziców takie zdanie posiada 66% osób, czyli zdecydowanie mniej niż wśród nauczycieli. Rodzice dostrzegają trudności w kupnie alkoholu, ponieważ 18% z nich uważa ich zakup jako raczej trudny, a 10% jako niemożliwy. Wśród nauczycieli takie oceny nie wystąpiły, dlatego można wskazać, iż są oni zdecydowanie bardziej krytyczni w odniesieniu do możliwości uchronienia młodzieży i dzieci przed dostępem do alkoholu.

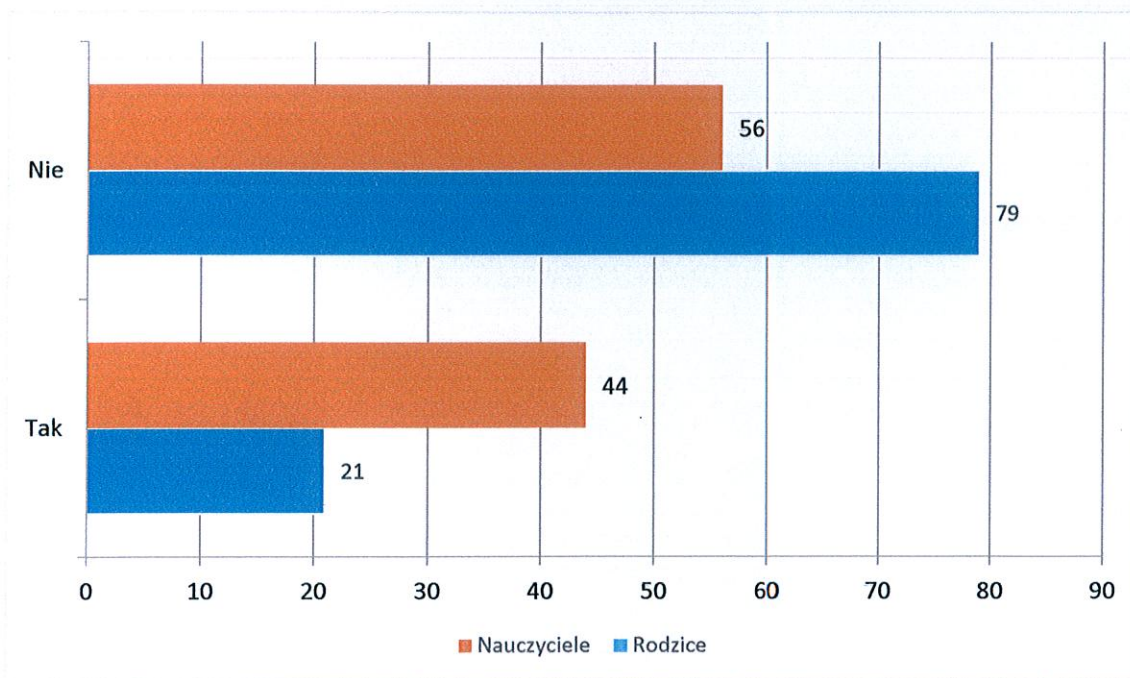
Wykres 41 Występowanie trudności w kupnie alkoholu

Źródło: Badania PAPI, N = 130

Ocena spożywania alkoholu przez młodzież, dokonywana przez rodziców i nauczycieli jest podobna do oceny odnoszącej się do papierosów, chociaż w przypadku rodziców zdecydowanie mniejsza liczba osób deklaruje, iż młodzież nie pije alkoholu. Z analizy danych wynika, iż alkohol jest substancją bardziej atrakcyjną niż papierosy, dlatego młodzież w większym stopniu po niego sięga.

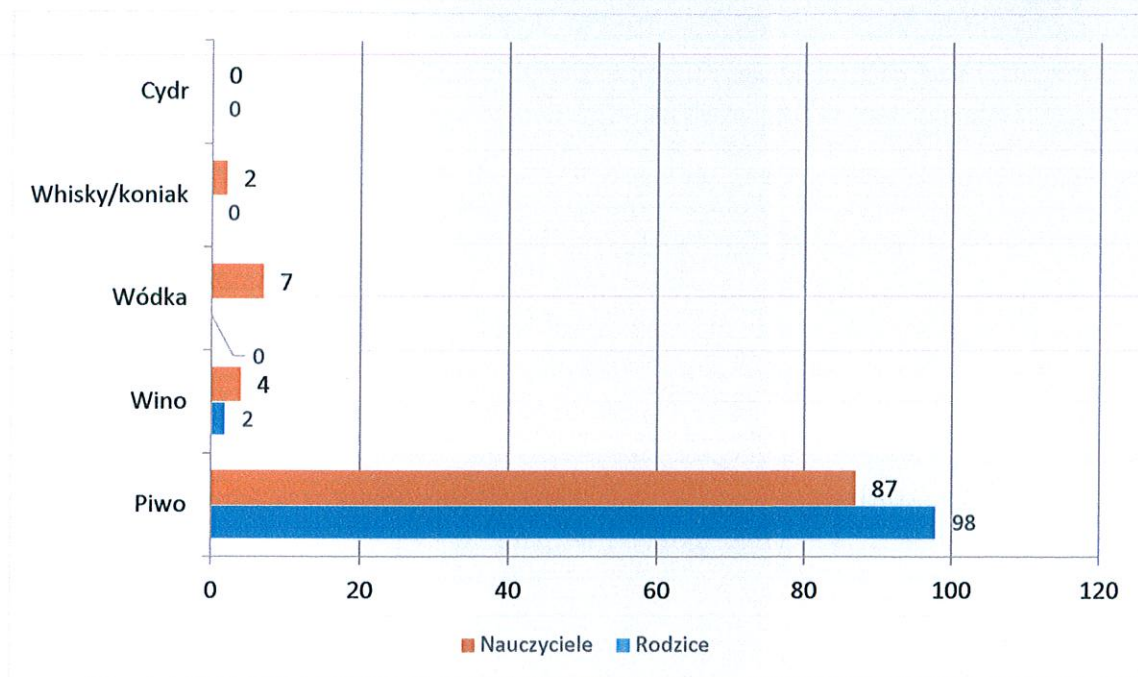
Wykres 42 Spożywanie alkoholu przez młodzież

Źródło: Badania PAPI, N = 130

Najbardziej popularnym rodzajem alkoholu, spożywanym przez młodzież, jest piwo, które zostało wskazane przez prawie wszystkich rodziców. Nauczyciele dodatkowo zauważyli popularność wódki i wina, która są spożywane przez zdecydowanie mniejszą liczbę osób niż piwo, ale jednak również są popularne.

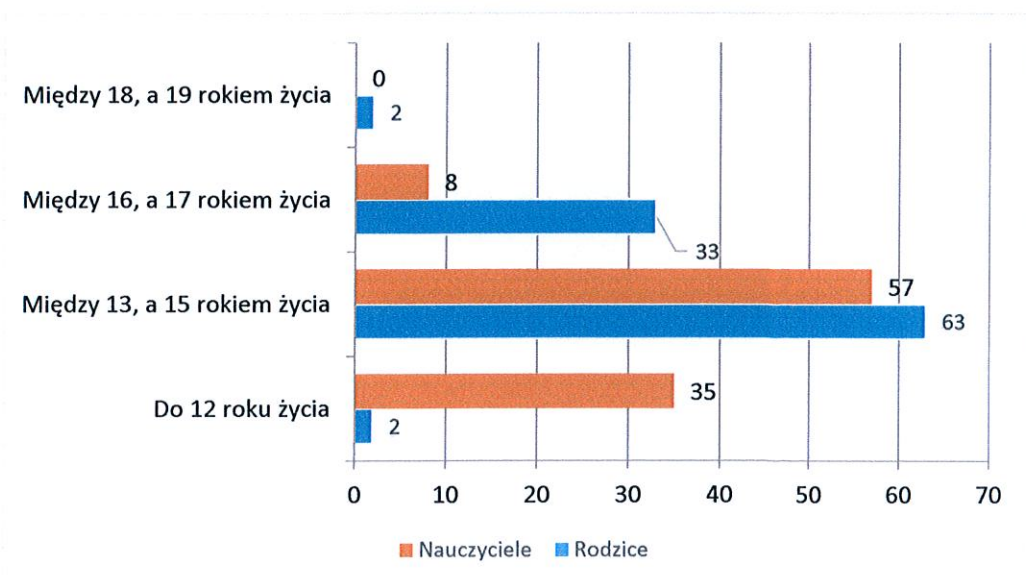
Wykres 43 Rodzaj alkoholu najczęściej spożywanego przez młodzież

Źródło: Badania PAPI, N = 130

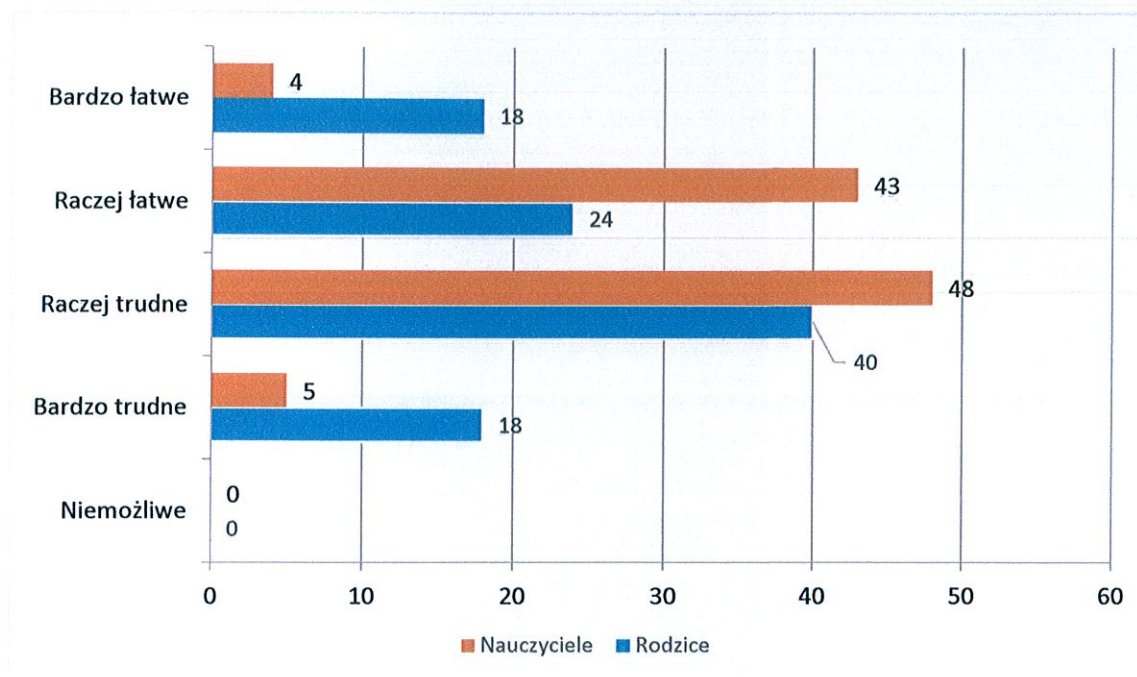
Młodzież według rodziców i nauczycieli najczęściej sięga po alkohol między 13, a 15 rokiem życia, czyli ten wiek jest tożsamy do momentu rozpoczęcia palenia papierosów. Rodzice zdecydowanie częściej uważają, iż młodzież zaczyna pić alkohol w wieku 16 – 17 lat, a nauczycieli wskazują wiek do 12 roku życia jako najczęstszy moment inicjacji alkoholowej. Jedynie niewielka część rodziców uważa, iż młodzież rozpoczyna picie alkoholu powyżej 18 roku życia.

Wykres 44 Wiek sięgania przez młodzież po alkohol

Źródło: Badania PAPI, N = 130

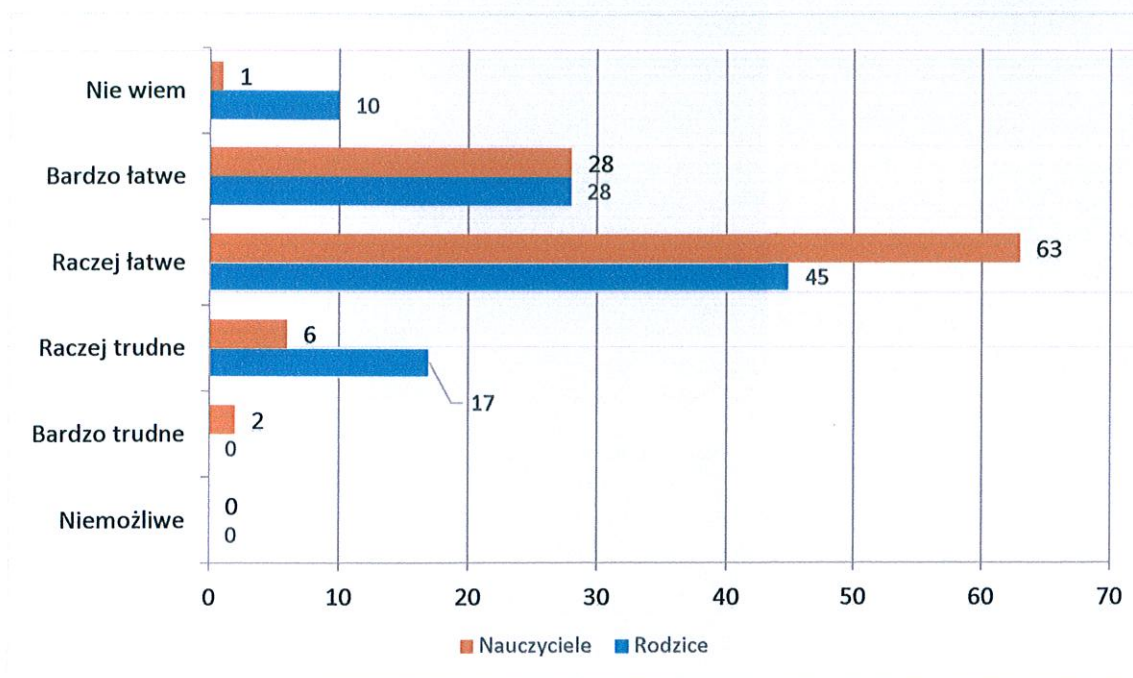
Wykres 45 Trudność zdobycia marihuany przez młodzież

Źródło: Badania PAPI, N = 130

Bardzo ważnym aspektem podejmowanym w toku realizacji niniejszych badań było określenie trudności kupna marihuany przez młodzież oraz dopalaczy. Nauczyciele uważają, że zdecydowanie łatwiej jest kupić dopalacze, chociaż połowa z nich wskazuje łatwość w kupnie marihuany. Niepokojące jest, iż ponad 90% nauczycieli kategoryzuje kupno tych dwóch substancji uzależniających jako łatwe, co może wskazywać na dostępność młodzieży do nich i większą łatwość uzależnienia się w przyszłości. Rodzice zdecydowanie częściej dostrzegają trudności w zakupie tych substancji, chociaż wskazuje je jedynie 1/5 badanych.

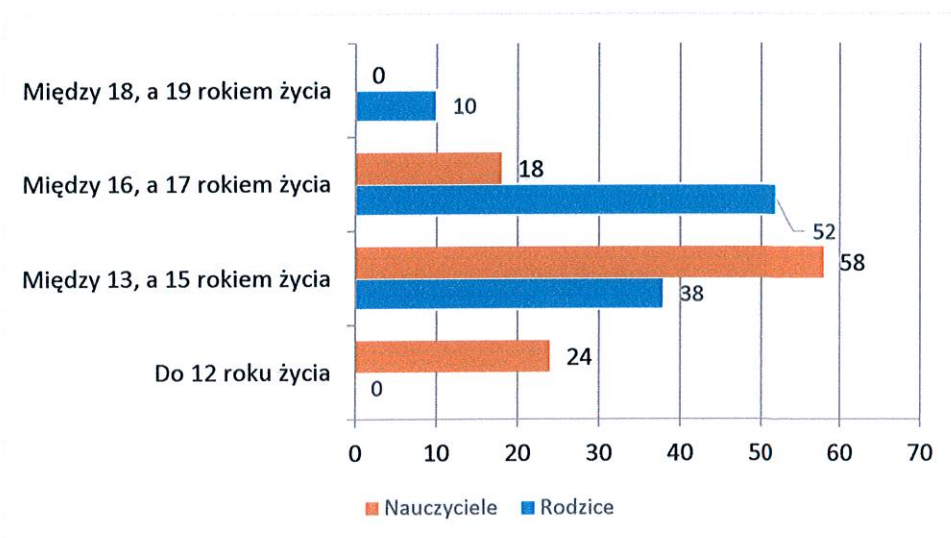
Wykres 46 Trudność zdobycia dopalaczy przez młodzież

Źródło: Badania PAPI, N = 130

Moment inicjacji w używaniu środków psychoaktywnych również wskazywany jest najczęściej w przedziale 13 – 15 lat, czyli podobnie jak w przypadku alkoholu i papierosów. Niniejsza kategoria wiekowa jest wskazywana przez największą część badanych nauczycieli, chociaż rodzice zdecydowanie częściej wskazują okres między 16, a 17 rokiem życia jako moment rozpoczęcia używania substancji psychoaktywnych. Zdecydowanie zauważalny jest w tym przypadku moment opóźnionego rozpoczęcia używania narkotyków lub dopalaczy, co może wynikać z większej nielegalności tych substancji.

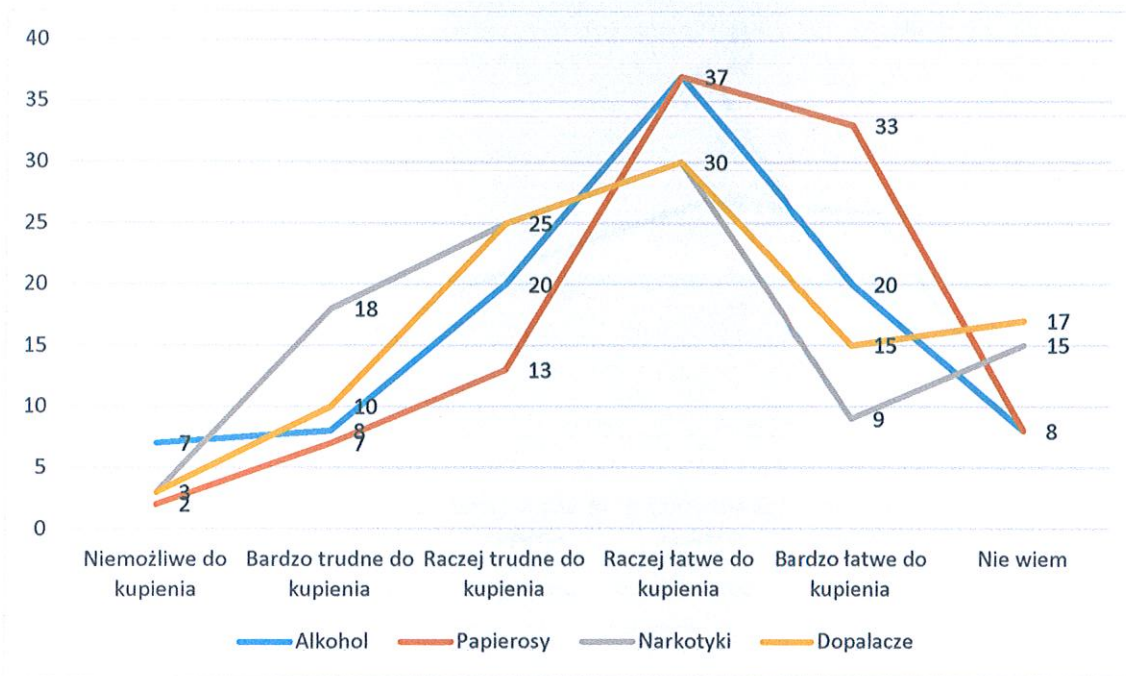
Wykres 47 Wiek sięgania przez młodzież po środki psychoaktywne

Źródło: Badania PAPI, N = 130

Poproszono rodziców o określenie stopnia dostępności poszczególnych środków psychoaktywnych i zdecydowana większość badanych uważa, że możliwe jest dokonanie zakupu wszystkich substancji oraz alkoholu i papierosów. Najłatwiej młodzież może kupić papierosy i alkohol.

Wykres 48 Dostępność poszczególnych środków psychoaktywnych według rodziców

Źródło: Badania PAPI, N = 130

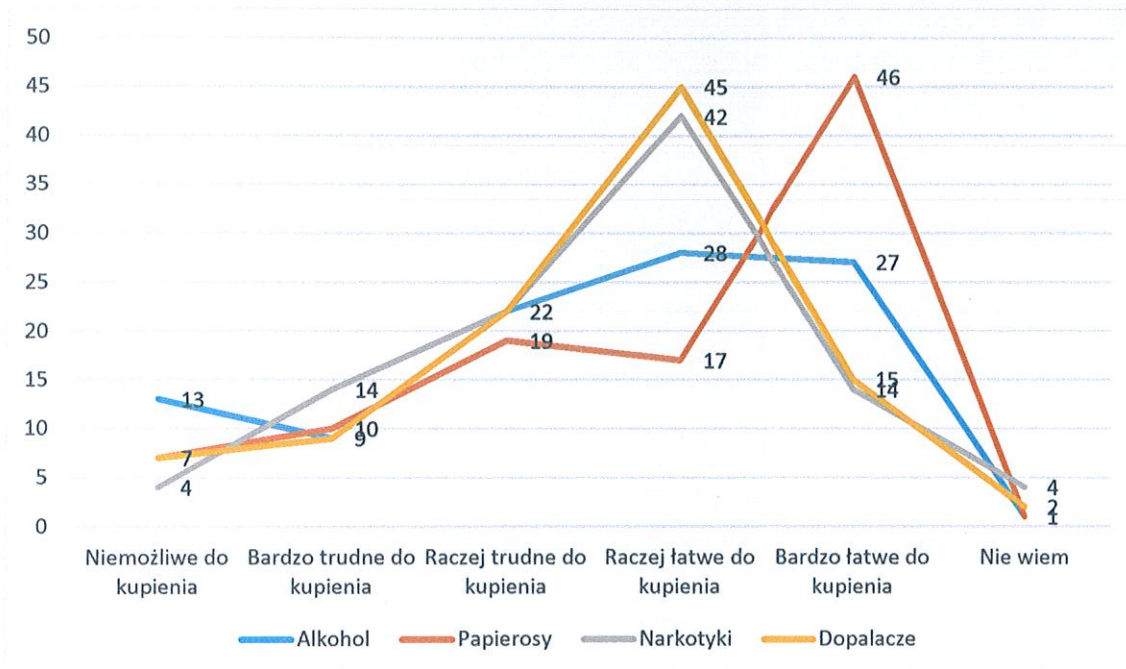
Narkotyki i dopálacze są w świadomości rodziców trudniej dostępne, jednakże około 30% rodziców wskazało, iż raczej istnieje łatwość w ich kupnie. Należy podkreślić, iż według rodziców narkotyki są trudniej dostępne niż dopálacze, co z jednej strony wynika ze specyfiki tych substancji, ale z drugiej strony wskazuje na konieczność podejmowania działań przeciwdziałających ich rozprzestrzenianiu.

Opinie rodziców należy odnieść do zdania wyrażonego przez nauczycieli, którzy na pierwszym miejscu pod względem raczej łatwej możliwości kupienia, wskazują dopálacze, a pod względem bardzo łatwego dostępu papierosy. Niepokoi większa sumaryczna ilość odpowiedzi wskazujących na wyższą łatwość zakupu dopálaczy niż alkoholu. Niniejsze wskaźniki są niepokojące, biorąc pod uwagę szkodliwość niniejszych substancji oraz ich wpływ na zdrowie człowieka.

Nauczyciele w niewielkim stopniu dostrzegają utrudnienia w zakresie zakupu poszczególnych środków psychoaktywnych. Podsumowując można stwierdzić, iż substancje są dostępne dla młodych osób, dlatego należy podjąć działania mające na celu utrudnienie dostępu do nich oraz przeciwdziałanie w używaniu ich przez młodzież. Jest to szczególnie ważne w kontekście dopálaczy, które jako środki stają

się powszechnie dostępne, a z drugiej strony są silnie toksyczne i mogą wpływać na utratę życia przez młode osoby.

Wykres 49 Dostępność poszczególnych środków psychoaktywnych według nauczycieli

Źródło: Badania PAPI, N = 130

Podsumowanie

Podsumowując wyniki uzyskane w badaniu realizowanym wśród uczniów kołobrzeskich szkół należy podkreślić, iż nasilenie zjawisk korzystania ze środków psychoaktywnych jest zbliżone we wszystkich grupach objętych badaniem. Jednakże do niepokojącego zjawiska można zaliczyć znaczny odsetek osób w wieku szkolnym, które piją alkohol, i palą papierosy, pomimo braku ukończenia 18 lat. Dodatkowe zaniepokojenie budzi używanie dopalaczy przez młodzież, które jako środki psychoaktywne są szczególnie niebezpieczne.

Wyniki badania prowadzonego w Kołobrzegu pokrywają się z danymi uzyskanymi w badaniu ESPAD, które było realizowane w 2015 roku na próbie ogólnopolskiej. W związku z notatką prasową, która zawierała wyniki badania oraz wnioski z nich wynikające, można je odnieść również do uczniów kołobrzeskich szkół.

Przebadani uczniowie preferują przede wszystkim piwo, które jest najbardziej popularnym rodzajem alkoholu wśród młodzieży szkolnej. Niepokoi ilość osób wskazujących na sytuacje, w których wypili zbyt dużo alkoholu i obawiają się, że picie może przynieść konsekwencje, których w momencie rozpoczynania spożywania alkoholu, nie spodziewali się. W przypadku uczniów występuje różnica

pomiędzy spożyciem alkoholu przez kobiety oraz mężczyzn, którzy bardziej preferują piwo i wódkę, natomiast kobiety gustują w winie.

Nielegalne substancje, takie jak narkotyki są według uczniów dostępne, chociaż do najbardziej powszechnych zalicza się marihuana oraz dopalacze. Inne narkotyki są znane większości badanych osób, ale nie są zażywane w dużym stopniu. Warto podkreślić znaczną dostępność dopalaczy w środowisku uczniów, co jest dostrzegane przez rodziców oraz nauczycieli. W związku z tym należy podejmować działania profilaktyczne mające na celu wyeliminowanie lub ograniczenie skali dostępności dopalaczy.

Rozpowszechnienie dopalaczy i nieznaczny wzrost użytkowników, który zbieżny jest w Kołobrzegu z tendencjami ogólnopolskimi oznacza, iż wysoka jest świadomość fali zatruć, która nie powinna przybrać znacznie na sile w przyszłości.

Znacznie bardziej niepokojąca jest tendencja użytkowania Internetu i smartfonów, ze względu na możliwość uzależnienia od tych narzędzi codziennego użytku. Zjawisko to jest szczególnie niepokojące to wśród uczniów, którzy bardzo dużo czasu spędzają korzystając z portali społecznościowych, komunikatorów internetowych oraz poświęcając swój czas na gry online. Choć deklaracje uczniów wskazują na umiar warto w stosunku do tych zachowań podjąć działania profilaktyczne, zarówno wśród młodzieży jak i ich rodziców, ponieważ skala możliwości uzależnienia jest znacznie większa niż w przypadku substancji psychoaktywnych.

Podsumowując należy podkreślić, iż przeprowadzone badania dają duże pole do możliwości analizy uzyskanych danych i podjęcia działań profilaktycznych przez instytucje publiczne oraz organizacje pozarządowe. Mogą one stać się podstawą do opracowania programów profilaktycznych w jednostkach samorządowych oraz szkołach. Powinny również być początkiem dyskusji społecznej nad problematyką uzależnień od substancji psychoaktywnych, ale również takich zachowań jak nadmierna praca, zbyt częste spędzanie czasu w Internecie oraz przeznaczanie środków finansowych na hazard. Niniejsze zachowania mogą być równie niebezpieczne, jak uzależnienie od narkotyków czy alkoholu.